

Subject Area
Education

Year: 2022

Vol: 8 Issue: 97

PP: 1280-1299

Arrival

02 February 2022

Published

30 April 2022

Article ID Number

61110

Article Serial Number

11

Doi Number

<http://dx.doi.org/10.29>

288/sss.j.61110

How to Cite This ArticleDoğan, B.; Durak, F.;
Karamanli, T. &
Şencan, U. (2022)."Uzaktan Eğitim
Uygulamalarına
Yönelik Sınıf
Öğretmenlerinin
Görüşleri"International Social
Sciences Studies

Journal, (e-ISSN:2587-

1587) Vol:8, Issue:97;

pp:1280-1299

Social Sciences Studies
Journal is licensed
under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.**Uzaktan Eğitim Uygulamalarına Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri****Opinions Of Classroom Teachers On Distance Education Applications**Burhan DOĞAN¹ Fatih DURAK² Turgay KARAMANLI³ Umut ŞENCAN⁴ ¹ Öğretmen, Albayrak İlkokulu, Müdür Yardımcısı, Çorum/Türkiye² Öğretmen, Çorum İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Sınıf Öğretmeni, Çorum/Türkiye³ Öğretmen, Mimar Sinan İlkokulu, Sınıf Öğretmeni, Çorum/Türkiye⁴ Öğretmen, Mukadder Akaydın İlkokulu, Sınıf Öğretmeni, Çorum/Türkiye**ÖZET**

Bu çalışma ilkökulda görev yapan sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel yöntem takip edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020/2021 eğitim öğretim yılında Çorum İl Milli Müdürlüğüne bağlı okullarda görev yapan, derslerinde uzaktan eğitimi kullanan 25 (erkek: 13, kadın: 12) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırma verileri açık uçlu anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Açık uçlu anket formu araştırmacı tarafından hazırlanmış olup katılımcıların demografik bilgilerini ve uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerini ortaya koymayı hedefleyen beş sorudan oluşmaktadır. Verilerin toplanması neticesinde elde edilen bulgular, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin analiz edilmesiyle aşağıdaki sonuçlara erişilmiştir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğu Covid-19 Pandemisi nedeniyle uzaktan eğitime geçilmesinin faydalı olduğu görüşündedirler. En çok karşılaştıkları sorunun internet ve teknolojik alet yetersizliği olduğunu belirtmişlerdir. İnternet alt yapısı nedeniyle iletişim eksikliği ve bazı öğrencilerin derse katılamaması karşılaşılan zorluklar arasındadır. Görüşmeciler sıklıkla uzaktan eğitim sürecini web 2.0 araçlarıyla ve interaktif destekli öğretimle sürdürdüklerini belirtmişlerdir. Görüşülen öğretmenlerin çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde etkili ve verimli olduklarını düşünmektedirler. Salgın nedeniyle ev ortamından yapılan uzaktan eğitimin güvenli olduğunu, kendilerini geliştirerek teknolojiyi aktif kullandıklarını ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri sürecin dezavantajlarını belirtirken öğrenciler arasında fırsat eşitsizliğine yol açtığını, öğretmenler öğrencilerin okul kültüründen uzakta ders yaptıklarını, sağlık sorunu yaşadıklarını, öğrencilerin dikkatini çekmekte ve sınıf yönetiminde zorlandıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19 Pandemisi, Salgın, Web 2.0 Araçları, Sınıf Öğretmeni**ABSTRACT**

This study was conducted in order to determine the opinions of classroom teachers working in primary school regarding distance education practices. The qualitative method was followed in the research. The study group of the study consists of 25 (male: 13, female: 12) classroom teachers who work in schools affiliated to the Çorum Provincial National Directorate in the 2020/2021 academic year and use distance education in their courses.

The research data were collected through an open-ended questionnaire form. The open-ended questionnaire form was prepared by the researcher and consists of five questions aimed at revealing the demographic information of the participants and their views on distance education applications. The findings obtained as a result of the data collection were analyzed by the descriptive analysis method. The following results were obtained by analyzing the views of classroom teachers on distance education applications.

The majority of the classroom teachers participating in the study believe that it is beneficial to switch to distance education due to the Covid-19 Pandemic. They stated that the most common problem they faced was the lack of internet and technological tools. Decommunication due to the Internet infrastructure and the inability of some students to attend the course are among the difficulties encountered. The interviewees frequently stated that they continued the distance education process with web 2.0 tools and interactive supported teaching. The majority of the teachers interviewed think that they are effective and efficient in the distance education process. They stated that distance education conducted from a home environment is safe due to the epidemic, and that they are actively using technology by improving themselves.

When specifying the disadvantages of the process, classroom teachers stated that this process leads to inequality of opportunity among students, that students have class away from the school culture, have health problems, that they have difficulties in drawing students' attention and classroom management.

Keywords: Covid-19 Pandemic, Epidemic, Web 2.0 Tools, Classroom Teacher**1. GİRİŞ**

Yaşadığımız çağın en önemli iki kavramı değişim ve gelişim olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesi bilgi teknolojilerinde, bilgi birikiminde ve bilgiye erişimde kolaylıklar sağlamaktadır. Böylece insanlar artık bilgiye daha hızlı ve kolay ulaşabilmektedir. Ayrıca insan kendini gerçekleştirme aşamasında kendi kendine öğrenen bireyler olma yolunda emin adımlar ile ilerlemektedir. Teknolojinin bu kadar hızlı gelişmesi, bilgiye daha hızlı ve kolay şekilde erişebilme sayesinde insanlar kendilerini güncelleyen, bilgilerini yenileri ile değiştiren ve kendini sürekli olarak yenileyen insanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim de teknolojiye yaşanan bu hızlı değişim ve gelişmelerden etkilenmiş olup teknolojinin baş döndürücü bu gelişmeleri eğitimcileri, eğitimin çehresini ve yapısını yeniden biçimlendirmeyi, yeni öğretim programlarını, eğitim anlayışlarını ve teknolojik destekli öğrenme öğretme modellerini geliştirmelerini sağlamıştır (İşman, 2011).

Teknolojinin bu kadar gelişmesi ve ilerlemesi ile bilgi ve bilgiye ulaşma üzerine etkisi olan eğitim anlayışları da etkilenmiştir. Teknoloji, eğitim de köklü değişiklikler meydana gelmesine büyük katkılar sağlamıştır. Teknolojinin gelişmesi ile birlikte hayatımızın birer parçası olan bilgisayar, tablet, telefon, etkileşimli tahta ve diğer medya araçları eğitim kurumları ve öğretim-öğrenme ortamlarına girmiştir.

Teknolojik araç ve gereçler bilgi ve bilgiye ulaşma konusunda sağladığı faydalar ve kolaylıklar nedeni ile eğitim sürecinin içerisinde kullanılmaya başlanmıştır. Günümüzde artan eğitim talebini karşılamak, daha büyük kitlelere eğitim hizmeti sunabilmek, çeşitli nedenlerle eğitim kurumlarına gidemeyen bireylere eğitim hizmeti sunabilmek için uzaktan eğitim, e-öğrenme, internet tabanlı öğrenme gibi farklı öğrenme modelleri ortaya çıkmıştır (Yalın, 2007).

Dijitalleşme çağının bir getirisi olarak ve özellikle son yıllarda eğitime olan talep uzaktan eğitimin önemini arttırmıştır. Ayrıca 2019 yılında ortaya çıkan Covid-19 pandemisi de uzaktan eğitimin önemini bir hayli artırmış görülmektedir.

Buradan hareketle bu araştırmada ilkokullardaki sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecine ilişkin görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bu amaçtan yola çıkarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

- ✓ Uzaktan eğitimde karşılaştığınız sorunlar ve çözüm önerileriniz nelerdir?
- ✓ Uzaktan eğitimde hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullanıyorsunuz?
- ✓ Uzaktan eğitim süreci eğitim öğretim açısından verimli midir?
- ✓ Uzaktan eğitimin size göre avantajları nelerdir?
- ✓ Uzaktan eğitimin size göre dezavantajları nelerdir?

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Uzaktan Eğitim

İnsanlar doğdukları günden itibaren değişim içerisindeyler. İnsanlardaki bu değişim ve gelişim eğitim, sağlık, sosyal, kültürel ve ekonomik hayat gibi birçok alanda kendini göstermektedir. Değişen dünya koşulları ve sürekli gelişen teknoloji insanları her alanda gelişmeye itmektedir. İnsanlar da bu değişime ayak uydurmak için kendini gerçekleştirmek için çalışmaktadır. Bu değişim ve gelişmelere paralel olarak insanların hakları da değişim göstermektedir. Esgice'ye (2015) göre insanların elzem haklarından biri olan eğitim hakkı isteği, teknoloji alanında gelişmeyle beraber artış göstermektedir. Lakin eğitim hakkı talebi, her insana eğitim ortamı sağlayabilme problemini de beraberinde getirmiştir. Gelişen teknoloji ile iletişim araçları çoğalmış, mesafeler kısalmış ve eğitim artık sadece dört duvar arasında olmaktan kurtulmuştur. Her yerde ve her zaman eğitim olabileceği anlaşılmasına başlanmıştır. Böylece uzaktan eğitim kavramının doğmasına neden olmuştur. Gelişen teknoloji ile birlikte uzaktan eğitim yaygınlık kazanmaya başlamıştır. Ülkemizde uzaktan eğitimin bu kadar yaygınlık kazanmasında 2019 yılında başlayan Covid-19 salgınının etkisi büyüktür.

Dünya ilk uzaktan eğitim uygulamaları 1728 yılında ABD' de Boston Gazetesi'nde, 1833 yılında İsveç'te yayınlanan ve kompozisyon yazmayı öğretmeyi amaç edinen bir duyuru olduğu görülmektedir (İşman, 1998). Mektup ile başlayan uzaktan eğitim uygulamaları, daha sonraki yıllarda radyo, teyp, televizyon, video ve bilgisayar teknolojilerinin geniş alanlara yayılması ile birlikte hızlı bir şekilde ilerleme kaydetmiştir (Höçük, 2011).

Uzaktan eğitim tabiri ilk kez Winconsin Üniversitesi'nin 1892 yılına ait olan kataloğunda yer alarak yine ilk kez "uzaktan eğitim" terimi adı geçen üniversitenin yöneticisi olan William Lighth'in 1906 'da yazdığı yazıda kullanılmıştır. Bu terim (Fernunterricht), daha sonraki zamanlarda Alman eğitimci olan Otto Peters aracılığıyla 1960 ve 1970 yıllarında Almanya'da tanıtımı yapılarak Fransa'da bulunan eğitim kurumlarına isim (Teleenseignement) olarak verilmiştir (Kaya, 2002). Türkiye'de ise uzaktan eğitim uygulaması ilk olarak geleneksel öğretim programlarına destek olmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Türkiye'de hızla artan nüfus ve gelişen teknoloji ile birlikte eğitime olan talebin artması nedeniyle yaygınlaşmış, sonrasında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından 1961 yılında mektup ile öğretime başlanmıştır. Dünya'da ve Türkiye'de bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler, uzaktan eğitime olan önemi ve kullanım oranını artırması ile birlikte uzaktan eğitimin kaliteli, önemli, kullanılabilir olmasını da beraberinde getirmiştir (Zırhlıoğlu, 2006).

Yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda uzaktan eğitimde belirli yaş ve öğrenim düzeyi şartının olmaması; uzaktan eğitimin zaman ve mekân özgürlüğü sunması; uzaktan eğitimde etkileşim ve iletişimin şahsi olması, yaşadığı yerden birçok kişiye bilgi sağlaması, üst düzey standartlardaki materyalleri üretme ve uygulamalarının merkezden yürütülmesi, mekân ve öğrenme açısından bağımsız olması ve iletişim teknolojileri ile öğrenme öğretme faaliyetlerinin gerçekleşmesi gibi görüşlerin belirtildiği görülmektedir (Yurdakul, 2005).

Bununla beraber uzaktan eğitim, geleneksel eğitim biçiminin sınırlılıkları olan yaş, yer, zaman, öğretim yöntemi ve teknoloji ve benzeri kısıtlamaları ortadan kaldıracak şekilde tasarlanmıştır. (Rıza, 1997).

En sade tanımıyla uzaktan eğitim çeşitli etkileşimli eğitim materyallerinin kullanıldığı ileri eğitim teknolojilerini kullanarak öğretmen ve öğrenen bireyin belirli bir zaman sınırı ve mekânı olmaksızın günün her vaktinde yapılabilen bir öğrenme uygulamasıdır (Cantürk ve Cantürk, 2021).

İlk defa Çin'in Wuhan şehrinde ortaya çıkan ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını ile birlikte dünya ülkelerinin pandemi ilan etmesi ile birlikte uzaktan eğitimin önemi anlaşılmış ve hızlı bir şekilde uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Dünya devletleri Covid-19 pandemisinin etkisini azaltmak için eğitim politikalarında bir dizi değişiklikler yaparak geleneksel eğitimden uzaktan eğitime geçme kararı almışlardır. Ancak her ülkedeki farklı ekonomik ve gelişmişlik düzeyleri nedeniyle öğrenenlerin uzaktan eğitime ulaşma açısından eşitsizlikler oluşmuştur. Ülkelerin gelişmişlik düzeyine ve sahip oldukları imkânlarla göre kimi ülkeler internet alt yapısı ile farklı uygulamalar yaparken kimi ülkeler televizyon kanalları ile uzaktan eğitim sunmaya çalışmışlardır. (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz 2020).

Türkiye'de ilk defa 11 Mart 2020 'de görülen ilk Covid-19 vakası ile birlikte 16 Mart 2020 tarihinden itibaren alınan önlemler kapsamında yüz yüze (geleneksel) eğitime ara verilerek hızlıca uzaktan eğitime geçilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) hızlı bir şekilde var olan Eğitim Bilim Ağı (EBA) uygulamasını geliştirerek öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunmuştur. Tüm dünyadaki öğretmenler ve öğrenciler gibi ülkemizdeki öğretmen ve öğrenciler de birçok problemle karşılaşmıştır. Öğretmen ve öğrenciler internet alt yapısının yetersizliği nedeniyle çevrimiçi derslerde kopmalar, uzaktan eğitim içeriğine uygun materyal eksikliği, ödevler konusunda yaşanan problemler, mesai saati kavramının ortadan kalması ve benzeri sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. (Eğitim-Sen, 2020)

Özetle uzaktan eğitim ile ilgili yapılan bu tanımlar bütüncül olarak ele alındığında, uzaktan eğitimin geleneksel eğitimden farklı olarak okullarda yapılan yüz yüze eğitimden uzak olduğunu, teknolojik araçlar kullanılarak yapıldığını, zaman ve mekân kavramlarına bağlı kalmadığını, yaş ve öğrenim düzeylerinin önemli olmaktan çıktığını, istenilen zaman ve mekânda eğitim öğretim etkinliği yapılabildiğini söylemek muhtemeldir (Ülkü, 2018).

2.2. Uzaktan Eğitim Programının Özellikleri

Hızla gelişen ve ilerleyen teknoloji, eğitim öğretim ortamları da etkilenmektedir. Buna bağlı olarak uzaktan eğitim uygulamaları da bu değişim ve gelişimden etkilenecek bu kapsamda öğreten ve öğrenen rolleri de şekillenmektedir. Öğretmenlerin geleneksel eğitimde öğrenme-öğretme süreçlerinde üstlendikleri görev ve sorumluluklarından olan öğrenciyi tanıma, öğretimi planlama, ölçme ve değerlendirme, rehberlik, öğrencilerin temel becerilerini geliştirme ve katkıda bulunma, materyal hazırlama, öğretim yapma ve öğretimi planlama ve benzeri görev sorumluluklar uzaktan eğitimde de görev alan öğretmenlerin de sahip olması gereken rollerdendir (Uğur, 2014). Ancak geleneksel eğitimde öğretmenin giyinişi, sınıftaki duruşu, davranışı, hareketi ve sınıf yönetimi etkili olurken, uzaktan eğitimde öğretmenin ders içeriğini aktarması ve iletişim sürecinin niteliği ve dijital platform ve uygulamaları kullanmasındaki becerisi etkili olmaktadır (Gülbahar, 2009). Bu açıdan baktığımızda uzaktan eğitim ile yüz yüze eğitim arasında benzerlikler olmasına karşılık bazı noktalarda farklılıklar olduğu görülmektedir.

Uzaktan eğitim uygulaması ile öğrenim gören öğrencilerin teknoloji uzmanı, sosyalleşme uzmanı, site eğitmeni, araştırmacı, önder gibi bazı roller üstlendiğini söyleyebiliriz (Karadağ ve Şen, 2014). Nasıl ki geleneksel eğitimde kendi başarısından mesul olan öğrenci uzaktan eğitim sürecinde de öncelikli olarak kendi başarısından mesuldür. Bu sebeple uzaktan eğitim ile yapılan çevrimiçi dersler kapsamında öğrenci kendisinden beklenileni yapmak zorundadır. Bunun yanında öğrenen birey çevrimiçi derslere devam etmeli, öğretmen tarafından planlanan tüm etkinliklere kurallara uygun olarak eşzamanlı (senkron) ve ayrı zamanlı (asenkron) olacak şekilde katılmalıdır (Simonson, Smaldino, Albright ve Zvacek, 2012).

Geleneksel eğitimin geri bildirim unsuru olan ölçme ve değerlendirme, amaçlanan öğretimin terk edilemez bir aşaması olduğu için, uzaktan eğitim sistemin de terk edilemez bir ögesi olarak görülmektedir. Konunun amaçlanan seviyede öğrenildiğini öğrenmek, hangi konuların içselleştirildiği hangi konuların anlaşılmadığını tespit etmek, öğrenenleri gösterdikleri verimlerine göre sıralamak, değerlendirme sonunda ölçümlemek ayrıca bazı durumlarda tekrar etmek gibi etkinlikler, kazanımların ölçülmesi için yapılabilir (Gülbahar, 2009). Bu nedenlerle öğretim

programların verimliliği, öğrenen ve öğretene açısından sunduğu yarar, eğitime olan etkisi ölçme ve değerlendirme kriterleri ile belirlenmektedir (Demirel ve Gören, 2015; İşman, 2011).

Kısaca geleneksel öğretim programlarında önemli olan öğrenen, öğretene, öğrenme ortamı, materyal geliştirme, ölçme ve değerlendirme ilkeleri uzaktan eğitim programlarında da önemli olarak görülmeli ve bu öğeler bir bütün olarak incelenerek her bir öğenin değerlendirmesi yapılmalıdır.

2.3. Uzaktan Eğitimin Avantaj ve Dezavantajları

Hayatımızın her alanında olduğu gibi uzaktan eğitim uygulamasının da bazı avantaj ve dezavantajları vardır. Uzaktan eğitim, teknoloji ile birlikte gelişen ve büyüyen z- kuşağı diye adlandırdığımız günümüz öğrencilerinin, gelişen öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gelişmelerine, kalkınmalarına katkılar sağlamaktadır (Uşun, 2006). Bunun haricinde hayat boyu, bireysel ve bağımsız olarak öğrenme olanağı sunmakta aynı zamanda öğrenme sorumluluğunun bireyde olması sebebiyle bireyin girişimcilik yönünü ve kendi kendine karar verme yeteneğini geliştirmektedir.

Uzaktan eğitim, farklı eğitim seçenekleri ile birlikte geleneksel eğitimden farklı olarak sanal ortamda kitlesel eğitimi kolaylaştıran bir eğitim sunar. Bunun yanında bilgiye ilk kaynaktan ulaşma imkânını, bireylere kendi kendine öğrenme sorumluluğunu almayı, öğrenenler için zengin içerikler ile eğlenceli ve çok yönlü öğrenme ortamının oluşmasını, eğitime yapılan harcamaların düşürülmesini, eğitim öğretim programlarında bir standart sağladığını, fırsat eşitliğini en üst düzeye çıkardığını belirtmek gerekir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitimin olumlu taraflarının olduğunu belirten Demiray'a (1999) göre ise uzaktan eğitim ile belirli tek bir merkezde toplanmak yerine öğretmen ve öğrencilerin istedikleri yerden eğitim öğretim faaliyetlerine katılmalarının sağlanması olumlu olarak görülmektedir. Ayrıca öğrenenler istedikleri zaman eğitime devam edebilmekte, her yaşatan birey uzaktan eğitim ile düşük maliyet ile faydalanmaktadır görüşü savunulmaktadır.

Özetle, uzaktan eğitim, öğrenme ortamlarından ve belirli zaman dilimlerinden bağımsız olarak her yaşta bireye daha ucuz maliyet ile eğitim alma imkânı sunmaktadır. Ayrıca çalışan bireyler için de kendini geliştirme ve kariyer yapma aşamalarında kolaylıklar sağlamaktadır. Bireyler uzaktan eğitimin sağladığı zaman ve mekân esnekliği sayesinde istedikleri yerden istedikleri zaman bilgiye kolay ve hızlı ulaşma imkânına sahiptir. Uzaktan eğitim ile ilgili olarak uzaktan eğitimin tüm bu avantajlarından, bireylere sağladığı kolaylıklardan yola çıkarak uzaktan eğitim, bireylerin gelişimine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır.

Uzaktan eğitimin avantajları olduğu kadar dezavantajları da vardır. Uzaktan eğitim öğrencilerin sosyalleşmesini engellediği gibi uygulamalı derslerin uzaktan eğitim ile işlenmesi ile uygulama problemleri yaşanmasına hatta öğrenenin tam olarak oluşmasını engellemektedir. Bu sayılanların haricinde öğretmenlerin ve diğer görevlilerin uzaktan eğitim derslerinin hazırlamasında yüz yüze eğitime oranla fazla emek ve zaman ayırmasına neden olmaktadır. Uzaktan eğitimde kullanılan teknolojik araç-gereç ve materyalleri bilmeyen öğrenciler bazı problemlerle karşılaşmaktadır (Horzum, 2003).

Uzaktan eğitim bilişsel kazanımların gerçekleştirilmesinde etkili olduğu kadar duyuşsal ve psiko-motor kazanımların gerçekleşmesinde verimli olmamaktadır. İçsel ve bağımsız olarak ders çalışma becerisi olmayan öğrenenler için etkili olmamaktadır çünkü uzaktan eğitim kendi kendine öğrenme becerisi gerektirmektedir. Öğretmen-öğrenci ve öğrenci- öğrenci arasındaki iletişimin kısıtlı olmasına neden olduğundan sosyalleşmeyi olumsuz olarak etkilemektedir. Kamu ve özel sektörde çalışan birçok birey dinlenme için ayrılan saatlerinin büyük bir bölümünü uzaktan eğitime katılmak için harcamak zorunda kaldıklarından iş ortamını olumsuz yönde etkilemiştir. Uzaktan eğitimde yardım, rehberlik ve gerekli olan dönüt ve düzeltme işlemleri eş zamanlı olarak yapılamadığı için bir takım öğrenme kayıplarına neden olmaktadır. Bununla birlikte iletişim teknolojilerinin dağıtım ve erişiminde yaşanan birtakım problemler fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır (Uşun, 2006).

Yurdakul (2005) ve Kaya (2002) ise uzaktan eğitimde bireysel yardım eksikliğinin olduğunu, anında geri bildirim yapılamadığını, etkileşimin ve iletişimin eksik olduğunu, bireylerin sosyalleşmesini engellediğini söylemektedirler. Yurdakul (2005) ve Kaya (2002) bunların haricinde uzaktan eğitimin iletişim teknolojileri ile yapılmasından dolayı yüz yüze etkileşim ve iletişim kadar etkili olmadığını belirtmektedir.

Özetle uzaktan eğitim her ne kadar tüm bireylere zamandan ve mekândan bağımsız olarak öğrenme ortamı sağlasa da aktif etkileşimin ve iletişimin zayıf olmasından, iletişim teknolojilerinde yaşanan sıkıntıların fırsat eşitsizliğine neden olmasından ve benzeri birçok nedenlerinin olmasından dolayı uzaktan eğitimin yüz yüze eğitim kadar başarılı olamayacağını söylemek gerekir.

2.4. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, literatürde uzaktan eğitim uygulamaları ile ilgili çalışmalara yer verilmiştir. Alan yazındaki çalışmaların birçoğu koronavirüs pandemisinden önceki araştırmalar olduğu için güncel değildir. Covid-19 salgınından sonra insanların eve kapanması sebebiyle geleneksel eğitime ara verilerek hızla uzaktan eğitime geçilip bir dizi sağlık önlemleri alınmıştır. Tüm eğitim kurumlarında öğretimin uzaktan yapılmasıyla beraber uzaktan eğitim sürecinin dahi iyi nasıl yürütüleceğini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik sınıf öğretmenlerinin görüşleri konulu çalışmamla ilgili çeşitli araştırmalara aşağıda yer verilmiştir.

Taşlıbeyaz, Karaman ve Göktaş'ın (2014), "Öğretmenlerin Uzaktan Hizmet İçi Eğitim Deneyimlerinin İncelenmesi" adlı çalışmasında öğretmenlerin katıldıkları uzaktan hizmet içi eğitim hakkındaki görüşlerinin ve motivasyonlarını etkileyen etmenlerin tespit edilmesi amaçlanarak nitel yöntem olan durum çalışması yapıp içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerin uzaktan aldıkları mesleki eğitim uygulamasına yönelik görüşleri üzerinde durulmuştur. Yapılan araştırmanın sonuçlarında, uzaktan eğitimin zaman ve mekân özgürlüğü sunmasının yanında, eğitimlerin daha zevkli ve erişilebilir olduğu ancak birtakım teknik aksaklıkların yaşandığı ve kullanılan programda sınırlı etkileşim olduğu ile ilgili olumsuz görüşler ortaya çıkmıştır.

Bakioğlu ve Çevik'in (2020), "COVID-19 Pandemisi Sürecinde Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri" başlıklı nitel çalışmasının analiz bulgularına bakıldığında öğretmenler; uzaktan eğitim sürecinde internet bağlantısında sorun yaşadıklarını, öğrencilerin uzaktan eğitimdeki derslere katılımının düşük olduğunu ve öğrencilerle iletişim kurma da problem yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Pandemiyle birlikte öğretmenler mesleki gelişimlerinde ve eğitim teknolojilerini kullanımında çoğunlukla müspet yönde etkilendiklerini, kendilerinin geliştirme fırsatı bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunların yanında öğretmen uzaktan eğitimle öğretim yaparken, kendilerini yetersiz hissetmeleri sebebiyle öğrencilerde doğacak bilgi eksikliğinden dolayı kaygılı olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler bu süreçle beraber kullandıkları yöntem ve tekniklerin, kullanmakta oldukları materyallerin değiştiğini ifade etmişlerdir.

Kurnaz, Kaynar, Barışık ve Doğrukök (2020), "Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri" başlıklı çalışmasında; uzaktan eğitim veren 418 farklı branştaki farklı ildeki ve farklı okuldaki öğretmenlerle anket tekniğini kullanarak yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın bulgularında öğretmenler internet altyapısı nedeniyle derslere erişimde problem yaşadığını, öğrencilerle rahat iletişim kuramadıklarını, sınıf yönetimi kontrolünü sağlayamadıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu geleneksel eğitime göre derslerin eğlenceli geçmeyip sıkıcı geçtiğini, uzaktan eğitimde farklı öğretim yöntem ve tekniğini kullanamadıklarını ve ölçme değerlendirme etkinliklerini ve ödev kontrolünü web 2.0 araçlarıyla kolayca yapabildiklerini ifade etmişlerdir.

Başka bir çalışmada ise araştırmacı, "Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar" başlıklı çalışmasında sınıf öğretmenlerini karşılaştıkları sorunları tespitine ve bu sorunlara çözüm önerisi sunmaya çalışmıştır. Çalışma basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle belirlenen Konya'nın Karatay ilçesinde görev yapan 40 sınıf öğretmeniyle yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin görev yaptığı ilkokulların teknolojik yönden yetersiz olduğu, ilkokul öğrencilerinin derslere devamlarının yeterli olmadığı, uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde zorlandıkları belirtilmiştir. Araştırmanın sonuç ve öneriler kısmında çözüm önerisi olarak, ölçme ve değerlendirme uygulamaları uzaktan eğitime uyarlanıp, öğrencilerin teknolojik yönden desteklenip eksiklikleri giderilerek devam zorunluluğunun getirilmesi sunulmuştur (Saygı, 2021).

3. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış ve araştırmanın doğasına uygun olan durum çalışması deseninden faydalanılmıştır. Durum çalışması, mevcut durumu gerçek dünya bağlamında araştıran ve durumu çok yönlü, sistematik ve ayrıntılı bir şekilde araştıran bir çalışma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Patton, 1990; Cohen ve Manion, 1997). Durum çalışması, durumun daraltılması, araştırma durumunun belirlenmesi, veri kümesinin aranması, sonuçların toplanması, sonuçların yorumlanması ve yazılması adımlarını içerir. (Denzin ve Lincoln, 1996; Bassegy, 1999). Shulman (1986, akt. Campoy, 2005) tarafından durum çalışması, özellikle eğitim araştırmalarında öğretme-öğrenme süreçlerini araştırmak ve değerlendirmek için kullanılan bir araştırma desendir. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerinin ortaya konması amaçlandığı için nitel yöntem olan durum çalışmasının uygun olacağı düşünülmüştür.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2020/2021 eğitim öğretim yılında Çorum ili Merkez ilçede bulunan Adnan Menderes İlkokulu, 19 Mayıs İlkokulu, Mukadder Akaydın İlkokulu, Çorum Yumurta İlkokulu ve Alaca ilçesi Denizhan İlkokulu'nda görev yapıp, uzaktan eğitimle ders yapan 25 (erkek: 13, kadın: 12) sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Görüşmecilere ait demografik bilgiler Tablo 1'de verilmiştir;

Tablo 1: Görüşmecilere Ait Demografik Özelliklerine İlişkin Veriler

Görüşmeci Kodu	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Kıdem	Sınıf Mevcudu
S1	Erkek	40	Lisans	16	17
S2	Kadın	36	Lisans	15	30
S3	Kadın	30	Lisans	5	13
S4	Erkek	49	Lisans	26	38
S5	Kadın	44	Lisans	23	16
S6	Erkek	37	Lisans	15	17
S7	Kadın	36	Lisans	15	30
S8	Kadın	40	Lisans	18	20
S9	Erkek	32	Lisans	5	35
S10	Erkek	41	Lisans	20	36
S11	Kadın	50	Lisans	25	34
S12	Kadın	47	Lisans	24	35
S13	Erkek	50	Lisans	27	37
S14	Kadın	45	Lisans	21	32
S15	Erkek	50	Lisans	24	39
S16	Erkek	46	Lisans	22	25
S17	Erkek	32	Lisans	7	13
S18	Kadın	39	Lisans	17	16
S19	Kadın	33	Lisans	8	17
S20	Erkek	37	Lisans	13	16
S21	Erkek	38	Lisans	16	30
S22	Kadın	55	Lisans	29	26
S23	Erkek	50	Lisans	25	39
S24	Erkek	50	Lisans	23	28
S25	Kadın	35	Lisans	13	25

Tablo 1'de görüldüğü gibi araştırma grubunu 25 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bunların 13'ü erkek, 12'si kadındır. Ankete cevap veren tüm öğretmenlerin lisans mezunu olduğu görülmektedir. Ankete katılan öğretmenlerin tümü 30 yaş üzerindedir. Ankete katılan araştırmacıların yaş ve görev kıdemine bakıldığında görüşmecilerin çoğunluğunun tecrübeli öğretmenlerden olduğu anlaşılmaktadır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veriler, araştırmacı tarafından hazırlanan açık uçlu anket formu kullanılarak elde edilmiştir. Veri toplamak için anket çalışması geliştirilirken çalışmayla ilgili literatür alan taraması yapılarak bilgiler toplanmıştır. Anket formu iki bölümden oluşturulmuştur. Birinci bölümde ankete katılan sınıf öğretmenlerinin demografik özelliklerini belirlemek için beş soru yöneltilmiştir. İkinci bölümde görüşmecilere uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerini belirlemek için 5 soru sunulmuştur. Düzenlenen açık uçlu anket formu görüşmecilere mail ve google form linkleriyle dağıtılmış, öğretmenlerden görüşlerini uzun ifadelerle yazmaları istenmiştir.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veriler, araştırmacı tarafından oluşturulan açık uçlu anket formu kullanılarak toplanmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlere ölçme aracı olarak tasarlanan açık uçlu anket formu ulaştırılarak görüşmecilerin hazırlanan soruları yazılı cevaplamaları istendi. Araştırma için oluşturulan anket formu öğretmenlerin dikkatini dağıtmayacak şekilde, gereksiz açıklamalardan kaçınarak, cevaplaması kolay, yönergeleri anlaşılır olarak hazırlandı. Araştırmanın anketi, salgından dolayı yüz yüze yapılmayıp, öğretmenlere mail ve google formlar aracılığıyla internet ortamında gönderildi. Öğretmenlere iletilen anket formları iki hafta içerisinde cevaplamaları istenerek, uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik fikirleri yazılı olarak alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu çalışmada öğretmen görüşleri anket ile yazılı olarak alındığından dolayı, erişilen verileri analiz ederken nitel bir araştırma tekniği olan "betimsel analiz" kullanılmıştır. Görüşmecilerin kendi ifadeleri üzerinde hiçbir düzeltme yapılmamış, görüşmecilerin ifadeleri olduğu gibi aktarılmıştır. Betimsel analize göre, elde edilen bulguları şaşırtıcı, dikkat çekici bir biçimde sunmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verildi (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerine görüşme sırasına göre (S1, S2, S3,, S25) şeklinde kodlar verilmiştir. Görüşme sonucunda elde edilen veriler kodlanarak, yoğunlaştığı alana göre temalar altında toplanmıştır.

Katılımcıların görüşleri tabloda tekrar edilme sıklığına (f) göre çoktan aza doğru sıralanıp, tabloda gösterilip yorumlanmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amaçları doğrultusunda araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden elde edilen cevapların analizi sonucunda ulaşılan bulgulara yer verilmiştir. Bulgular “Uzaktan Eğitimin Dezavantajları”, “Uzaktan Eğitimin Avantajları”, “Uzaktan Eğitimin Verim(siz)liliği”, “Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler”, “Uzaktan Eğitimde Karşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri” ve “Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar” temaları altında sunulmuştur.

4.1. Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar

Tablo 2’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde “Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar” temasının altında “Teknoloji Kullanımı ve İnternet Kotası”, “Veli İlgisizliği”, “İletişim Problemi”, “Öğrencilerin Canlı Derse Düzenli Katıl(a)maması”, “Sağlık Sorunları”, “Ders Saatinin Fazla Olması”, “Ders İçi Etkinliklerin Kontrolü”, “EBA Veri Tabanı Erişim Problemi”, “Ev Ortamının Uygun Olmaması”, “Motivasyon Problemi” ve “Etkileşimli İçerik Yetersizliği” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temada toplam görüş sayısının 50 olduğu gözlemlenmektedir.

Tablo 2: Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlar	Teknoloji Kullanımı ve İnternet Kotası	10
	Veli İlgisizliği	7
	İletişim Problemi	5
	Öğrencilerin Canlı Derse Düzenli Katıl(a)maması	5
	Sağlık Sorunları	5
	Ders Saatinin Fazla Olması	4
	Ders İçi Etkinliklerin Kontrolü	3
	EBA Veri Tabanı Erişim Problemi	3
	Ev Ortamının Uygun Olmaması	3
	Motivasyon Problemi	3
	Etkileşimli İçerik Yetersizliği	2
Toplam	50	

Günümüzde her alanda gelişen teknoloji, eğitim alanında da işleri kolaylaştıran bir yenilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Teknolojinin bilinçli ve amacında kullanımı eğitim öğretimde de önem arz etmektedir. Eğitimde teknolojiyi kullanmak, öğretmen ve öğrenciyi aynı platformda buluşturmak için internet alt yapısı, hızı ve kotası fayda sağlamaktadır. Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde uzaktan eğitim sürecine yönelik sorunlara ilişkin ifadelerde teknoloji kullanımı ve internet kotası yetersizliği sıklıkla dile getirilmiştir.

“Uzaktan eğitim sürecinde evinde birkaç öğrencisi olan veliler süreçte çok zorlandılar. Evlerinde tek cihaz olduğu için çocuklar derslere katılamadılar” (S2).

Benim için en önemli sorunların başında internet yetersizliği gelmekte. Bütün problemleri internetin olmayışı doğuruyor. İnternet olmayınca öğrencide derste olmuyor, derse katılamıyor... (S3)

“İnternet sorunu oldu. Bazı ailelerin kotası yeterli değildi. Ayrıca cihaz sorunu vardı. Kardeşlerin dersleri denk geldiği zaman derse giremeyenler oldu” (S5).

Uzaktan eğitimde kimi öğrenciler ve velilerin internet kotalarının yetersizliği nedeniyle uzaktan eğitim sürecini yeterli düzeyde takip edemediği, bu sebeple öğrencilerin derslere katılamadığı görülmektedir. Evde birden fazla öğrencinin olması durumunda bu sorun daha da büyümektedir. Ayrıca bilgisayar, tablet gibi teknolojik araçları yeterli düzeyde kullanma bilgisine sahip olmayan ebeveynleri çocuklarının uzaktan eğitimi takip etmesini zorlaştırmaktadır.

İlköğretimde veli desteği olmadan kaliteli bir eğitim sürecinin yürütülemeyeceği aşikârdır. Eğitim süreci veli, öğrenci, öğretmen gibi pek çok paydaşın iş birliği ile gerçek amacına ulaşacak bir süreçtir. Velilerin öğretmen ve çocuklarıyla birlikte bir eğitim öğretim süreci geçirmesi eğitimde verimliliği artırmaktadır. Veli ilgisizliği söz konusu verimliliği azaltmaktadır. Bunlarla bağlantılı olarak sınıf öğretmenleri uzaktan eğitim sürecine yönelik sorunlara ilişkin ifadelerde veli ilgisizliğinin altını çizmişlerdir.

“... İlkokulda uzaktan eğitim sürecinde ailelerin destek vermemesi, süreçte yeteri kadar aktif rol almamaları yaşadığım sorunların başında geliyor” (S1).

“...Diğer bir sorun, velilerimin çoğu uzaktan eğitimde ilgisiz davrandılar, problemi çözmek için adım atmadılar. Evde teknolojik alet sadece kendi özel telefonları olduğu için, telefonlarını uzaktan eğitimde çocuklara sınırlı kullandırdılar” (S3).

Uzaktan eğitimde ilkökul çocuklarının yaşları küçük olduğu için uzaktan eğitim platformuna erişimde ve öğrencilerin derse ilişkin motivasyonun da velilerin ilgili olması önemlidir. Çocuklarının uzaktan eğitim derslerini ciddiye almayan, önemsemeyen ve ilgisiz kalan velilerin bu tutumu uzaktan eğitimde karşılaşılan ciddi sorunlardan biridir.

İletişim eğitimde genel anlamda iletinin gönderilmesi ve alınması ile karşılıklı yapılan, kaynak tarafından gönderilen iletinin alıcı tarafından değerlendirilip uygun davranışta bulunmasıyla sona ermektedir. İletişim olmazsa etkili ve verimli öğretim sağlanmamaktadır. Uzaktan eğitimde iletişim kanalını teknoloji oluşturmakta, sınıf öğretmenleri görüşmede iletişim sorunu yaşadıklarının altını çizmektedirler.

“İletişim kanallarının yüz yüze eğitime göre daha zayıf olmasından dolayı dönütleri tam olarak alamamak zorlandığım diğer sorunlardan” (S18).

“Telefonu ve bilgisayarı olan bazı öğrencilerinde interneti yoktu. Görev yaptığım bölgede internet alt yapı sorunu vardı. Öğrencilerimle bu yüzden sağlıklı bir iletişim kuramadım, ders işlemekte çok zorluklar çektim” (S20).

İletişim aracını internet sağladığı ve kanal vazifesi gördüğü için, internet alt yapısıyla beraber teknolojik aletlerin olmayışı öğretmen öğrenci arasındaki iletişimi zorlaştırmıştır. Eğitimde iletişim ve ileteler önemli olduğundan dolayı iletişim problemi öğretimi olumsuz etkilemektedir.

Öğrencilerin derse devamı ister yüz yüze ister uzaktan olsun eğitim öğretim için önemlidir. Görüşmeciler öğrencilerin düzenli olarak canlı derse katıl(a)mamasını ifade etmektedirler.

“...Öğrencilerimin derse katılımı konusunda sorunlar yaşıyorum. Gönüllük esas olduğu ve devamsızlık yoklaması alınmadığı için bazı öğrencilerim derslere düzenli gelmediler ve dersten koptular” (S6).

“Öğrencilerimin %50'si uzaktan eğitim derslerine katılmadı. Katılan öğrencilerimin bazıları ilk derslere geldiler sonraki derslere katılmadılar. Uzaktan eğitimi okul gibi görenlerin sayısı 20 öğrencimden sadece 6 tanesiydi” (S8).

Uzaktan eğitimde devam zorunluluğunun olmaması sebebiyle derse devamsızlık yapan öğrencilerin sayısı günden güne artmıştır. İlk başlarda uzaktan eğitime olan ilgi fazlayken devamın gönüllülüğe dayalı olmasının da etkisiyle süreç içerisinde azalmıştır.

Amacına uygun ve yeterli bir eğitim süreci sağlıklı beden ve zihin yapısını gerektirmektedir. Çeşitli sağlık sorunlarının yaşandığı bir ortamda eğitim öğretim gibi çok aktif katılımı gerektiren bir süreç istenildiği gibi yerine getirilemeyecektir. Sınıf öğretmenleri ve öğrenciler uzaktan eğitimde çeşitli sağlık sorunları yaşamıştır.

“Ekrana bakmak hem bende hem de çocuklarda göz ve sinir bozukluğu sorununa sebep oldu. Bel ve boyun ağrısına yakalandım” (S8).

“Mevsim ve pandemi nedeniyle çocukların uzun süre bilgisayar başında hareketsiz kalmaları öğrencilerimde obezite sorunları getirdi” (S14).

Öğretmenlerin ve öğrencilerin uzun süre ekran başında durup hareketsiz kalmaları birçok sağlık sorununu beraberinde getirmiştir. Öğretmenlerin bel, boyun ağrısı yaşadıkları, göz ağrısı çektikleri; öğrencilerde obezite sorunu, göz ağrısı şikâyetleri ve teknolojik bağımlılık yaşandığı görülmüştür. Yüz yüze eğitimde ders aralarındaki teneffüsler öğrencilerin enerjilerini atmalarında sosyalleşmelerinde ve derste yorulan zihinlerini dinlendirmede önemli bir araçtır. Bunun yanı sıra sınıf seviyelerine göre sayısı değişen beden eğitimi ve oyun dersleri de öğrencilerin aktivitelerini üst düzeye çıkarmalarını sağlamaktaydı. Uzaktan eğitimde ise bütün bunlardan yoksun kalan öğrencilerde istemsiz olarak davranış değişiklikleri görülmüştür. Bunun neticesinde sağlık problemleri ortaya çıkmaktadır.

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde uzaktan eğitim sürecine yönelik sorunlara ilişkin ifadelerde ders saatinin fazlalığını çoğunlukla ifade edilmiştir.

“Uzaktan eğitimde ilkökul öğrencilerine ders saatlerinin fazla olması birçok sorunu doğurmaktadır. Ders saatinin çok olması sebebiyle öğrencilerimin bazıları 5. ve 6. derslere katılmıyor” (S1).

“Altı ders yapılması nedeniyle öğrenciler ekran başında çok sıkıldılar. Son derslerde; Görsel Sanatlar, Beden Eğitimi, Müzik dersi yaptım. Gelmeyen zaten gelmedi ama sorumluluk sahibi çocuklar hep ekrana bakmaktan yorulular da geldiler” (S8).

“Ders saatinin 6 ders olması 1. sınıf olmamızdan dolayı fazla geldi. Öğrencilerim son derslerde yorulup sıkıldılar. Sonraki derslere isteksiz katılmaya başladılar. Çocuklar küçük olduğu için dikkat süreleri de kısa. Haliyle ders saatinin fazla olması öğrencileri olumsuz etkiledi” (S22).

İlkokulda uzaktan eğitimde ders saatinin fazla olması sebebiyle çoğunlukla son derslere öğrencilerin yorulup girmediği, sürenin uzun olması sebebiyle olumsuz etkilendikleri ve ders saatlerinin çok olması nedeniyle derslerin verimsiz geçtiği belirtilmektedir.

Derste verilen kazanımlar, ders içi etkinliklerinin ölçülmesi ile sağlanabilmektedir. Öğrencilerin kazanımları alıp almadığını ve psikomotor davranışlar gözlem yoluyla değerlendirildiği için görüşmeciler uzaktan eğitimde ders içi etkinliklerin kontrolünde sorun yaşadıklarının altını çizmişlerdir.

“Ödevlerin takibini nitelikli yapamıyorum. Uzaktan eğitimde ilkokul için yazı yazma, düzenli defter tutma alışkanlığı kazandırma noktasında yeterli imkân bulunmuyor” (S19).

“Öğrencilerim 1.sınıf oldukları için yazdıklarını kontrol edip düzeltmemek büyük sorun oldu. Öğrenci yazıyor diyor ama yazmadan geçiştirenler oluyor görüyorsun yaz diyorsun yazmıyor. Ara sıra öğrencilerin yazılarını kontrol etmek için velilerden resmini çekip göndermelerini isteyerek kontrol etmeye çalıştım” (S22).

İlkokulda bazı davranışların kontrolü ve sürekliliği önem arz ettiği için kontrol ve geri dönüt önem arz etmektedir. Uzaktan eğitimde özellikle yazı yazma, defter tutma ve düzen alışkanlığının kontrol altında tutmak imkânlar gereği zorlaşmıştır.

EBA aracılığıyla yapılan eğitimde işin doğası gereği sağlıklı bir veri tabanı ve bu veri tabanına erişim önem arz etmektedir. Veri tabanı bir nevi geleneksel eğitimdeki sınıf ortamını dijitaldeki halidir. Dolayısıyla uzaktan eğitimde veri tabanına erişimin sağlığı eğitim öğretim için olmazsa olmazlardandır. Sınıf öğretmenleri uzaktan eğitimde derslerin planlandığı, ödev ve iletişimin sağlandığı veri tabanı EBA'ya erişimde yaşanan problemlerin uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkilediği belirtilmektedirler.

“...Zaman zaman aşırı yoğunluktan dolayı EBA'da kopmalar yaşandı. Kopmalar ve bağlantı problemleri yüzünden derslerimiz bölündü. Bazı günler EBA'ya hiç erişim sağlanamadığı için ders yapamadık” (S5).

“EBA uygulamasında yaşanan donmalar veya eksiklikler başlıca sorunlardır. Bazen girişte bekletiyor bezende dersten atıyor. Dersin 5-10 dakikası sesim geliyor mu beni görebiliyor musunuz diyerek geçiyor” (S10).

Uzaktan eğitimde veri tabanına erişimde yaşanan kopmalar ve donmalar ayrıca, ders başlangıcında EBA platformunun sağlıklı çalışıp çalışmadığının kontrolü ile teyidine harcanan zaman ve uğraş eğitim öğretimi olumsuz etkilemiştir.

Nitelikli bir öğrenme ortamının oluşması için fiziki ortamın düzeni çok önemlidir. Öğrencilerin başarısını doğrudan etkileyen fiziki ortam ısı, ışık, gürültü, düzen açısından öğrencinin öğrenmesini olumlu etkilemeli ve öğrenmeyi motive edip desteklemelidir. Uzaktan eğitimle birlikte sınıflarda sağlanan olumlu ve sosyal sınıf ortamından uzaklaşmış, evde öğrenciler sınıf ortamından izole, odaları olmadığı için eğitsel açıdan uygun olmayan fiziki şartlara maruz kalmışlardır.

“Bir diğer sorun öğrencilerimin evlerinin şartlarının uygun olmaması. Uzaktan eğitimin uzun bir zamanı kış şartlarında geçti. Havalar soğuktu, aile mecbur aynı odadaydı. Evler sobalı olduğu için çocuğun ders işleyebileceği sıcak bir başka oda yoktu. Bu durumdan dolayı ders esnasında, ev ortamındaki sesler rahatsızlığa sebep oldu” (S5).

Öğrenci velilerinin maddi durumlarının aynı seviyede olmaması eğitimin temel sorunlarından birisidir. Salgın döneminde uygulanan uzaktan eğitimde bu temel sorunu, çocukların derslere adapte olmalarında, etkinlikleri yapmalarında, canlı ders sırasında öğretmeni dinlemelerinde, ders sonrası etkinliklerde daha belirgin olarak ortaya çıkarmaktadır. Ailenin gelirinin çocuğuna sunacağı imkânlar ölçüsünde öğrencinin başarısı şekillenmektedir. Örneğin odası olmayan bir çocuğun ebeveynlerin yanında ders çalışması çok zor olurken, kendi sıcak odasında internet bağlantısında sıkıntı olmadan derse katılan bir öğrencinin başarısı kıyaslanamaz düzeydedir. Bu duruma çözüm olarak sunulabilecek bir çare yoktur. Sadece buradaki belirleyici unsur aile ilgisi olabilmektedir. İmkânı olmadığı halde elinden gelen ilgiyi ve desteği sunan ailelerin çocukları emsallerine göre daha başarı olmaktadır.

Uzaktan eğitim sürecinde verilen davranışın güçlendirilmesi, kalıcı olabilmesi ve yönetilmesi için motivasyon, eğitim için olmazsa olmazdır. Sınıf içerisinde öğrencilerin yüz yüze etkileşimi ile güdülenme artmaktadır fakat internet üzerinde yapılan canlı derslerde motivasyon eksiliği ile etkileşim azalmaktadır. Bu durum görüşmecilerin ifadelerinde genel olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Öğrenciler sınıf ortamı olmadığı için kendilerini derslere veremediler, güdüleyemedim. Bir zaman sonra görevlerini yapmadıkları da bir yaptırım uygulanmadığını anladıklarında dersleri ciddiye almadan dinlemeye başladılar. Çoğu zaman dinlemiş gibi davrandılar. Yazılı olmadığını öğrenince dersleri tümüyle bıraktılar” (S12).

İlkokul çocuklarının dikkat süreleri kısa olduğu için uzaktan eğitimle, uzun süre bilgisayar başında kalmalarıyla öğrencilerde motivasyon sorunu ortaya çıkmaktadır. Sınıf katılımın uzaktan eğitimdeki derslerde az olması, öğrencilerin çeşitli sebeplerle derslere katılamaması öğretmenlerin motivasyonunu düşürebilmektedir.

Uzaktan eğitimde öğrencilere hitap eden içerik türlerinin zenginleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu sayede öğrenciler zaman mekân fark etmeksizin kendisine en uygun içerik türüyle çalışabilir. Öğrenci merkezli eğitim için etkileşimli içeriklerle ders etkinlikleri olmazsa olmazdır. Görüşmeciler ifadelerinde etkileşimli içerik yetersizliğini dile getirmişlerdir.

“Uzaktan eğitime uygun materyal içerik bulmakta zorlandım. Kendi araştırmalarımla içerik zenginliği yaratmaya çalıştım. Bakanlığa ait olan EBA’ da ilkökul çocukları için uzaktan eğitime yönelik doküman yok denecek kadar az. İçerik zenginliği yok denecek kadar az ya da etkileşimli içerik yok” (S9).

“Bazı derslerde çevrim içi içerik yetersizliği yaşadım, dersi uzaktan etkili yapabilmek için dijital materyallere ulaşmaya çalıştım. Bu durum üzerimdeki iş yükünü artırdı. Öğretim programlarının uzaktan eğitime uygun olmaması, teknolojik donanım yetersizliği, dijital araçların yetersizliği etkileşimli doküman eksikliği karşılaştığım en büyük sorunların başında geliyor” (S25).

Sınıf öğretmenleri içeriğe uygun dijital materyal bulmakta zorlandıklarını, çevrim içi içerik üretmeye çalışırken de üzerlerindeki iş yükünün arttığını söylemişlerdir. Dijital içerik yetersizliği uzaktan eğitim sürecini olumsuz etkilemektedir.

4.2. Uzaktan Eğitimde Karşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri

Tablo 3’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde “Uzaktan Uzaktan Eğitimde Karşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri temasının altında; İnternet Kotasına Devlet Desteği, Canlı Derslerde Katılım Zorunluluğu, Ailelere Teknoloji Okur Yazarlığı Eğitimi Verilmesi, Ders Saatinin Azaltılması ve Etkileşimli İçeriklerin Zenginleştirilmesi” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temaya gelen toplam görüş sayısının 31 olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Uzaktan Eğitimde Karşılaşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerilerine İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitimde Karşılan Sorunlara Getirilen Çözüm Önerileri	İnternet Kotasına Devlet Desteği	12
	Ailelere Teknoloji Okuryazarlığı Eğitimi Verilmesi	5
	Canlı Derslerde Katılım Zorunluluğu Getirilmesi	5
	Ders Saatinin Azaltılması	5
	Etkileşimli İçeriklerin Zenginleştirilmesi	4
	Toplam	31

Günümüzde çok yaygın kullanılan akıllı telefonlarda bulunan internet bağlantısı büyük oranda sosyal platformlar için kullanılmaktadır. Telefon operatörlerinin eğitimle ilgili verdikleri 8GB sadece EBA üzerinde kullanılma izni zaman zaman yetersiz gelmektedir. Teknoloji destekli eğitimde video üzerinden bir süreç yürütülmesi nedeniyle ihtiyaç duyulan internet kotası artmaktadır. Bununla bağlantılı olarak sınıf öğretmenleri, uzaktan eğitimdeki internet kotası sorununa çözümün devlet desteği ile bulunabileceğini ifade etmektedirler.

“Çözüm önerim olarak İnternet alt yapıları geliştirilebilir. Devlet, eğitim vakıf ve dernekleri tableti olmayan öğrencilere tablet dağıtabilir. İnterneti olmayan öğrencilere İnternet paketleri temin ederse öğrencilere ulaşma imkânımız artmış olur” (S20).

“Devlet destekli internet aboneliği ve alt yapısı iyileştirilebilir. Cep telefonu operatörleri EBA için internet kotasını kaldırabilir” (S25).

Okullarda oluşturulan EBA destek noktalarındaki bilgisayar sayılarının artırılma imkânı değerlendirilebilir. Uzaktan eğitim sürecinde ise internet kotasının ve hızının artırılması konusunda alt yapının uygunluğu temel problemidir. İnternet kotasına ve internet hızını minimum veri ile çalışabilecek uzaktan eğitim platformları geliştirebilmesi önemli bir çözüm önerisidir. Getirilen çözüm önerileri içinde en çok dillendirilen bilgisayar ve tablet dağıtımını devlete büyük maddi külfet getireceği için gerçekleşmesi mümkün görülmemektedir. Burada istenilecek fedakârlık kendi telefonlarını ve internet kotalarını çocuklarına daha fazla sunabilmeleridir.

Teknolojinin hayatımıza hızlı giriş yapmasına henüz aileler alışmamışken (sadece sosyal medyayı kullanmaları), aynı hızla uzaktan eğitime geçilmesi öğrencilerden çok aileleri zorlamıştır. Teknolojiye yatkın olan Z kuşağı

duruma adapte olmuş ancak aileler bu konuda teknolojik aletler ve kullanımı ile ilgili bilinçlendirilme ve bilgilendirilmeye ihtiyaç duymuşlar, bu konuda yetersizlik hissetmişlerdir. Bununla ilgili olarak sınıf öğretmenleri velilerin teknoloji okuryazarlığında beklenen seviyede olmadıklarını söylemektedirler.

“Aileler uzaktan eğitim ve teknolojik alet kullanımı konusunda bilgilendirilerek çocukları ile yakından ilgilenmeleri derslerde onlara yardımcı olmaları sağlanabilir” (S1).

“Velilere bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitim konusunda bilinçlenmeler, teknolojiyi daha iyi kullanabilmeleri için eğitimler verilebilir. Aileleri bilgilendirici eğitimler sınıf öğretmenleri tarafından da yapılabilir” (S3).

Sınıf öğretmenlerinin bu konuyla ilgili ailelerden beklentisi, uzaktan eğitim sürecine en az çocukları kadar heyecan ve istek duymaları, teşvik etmeleridir. Bununla ilgili velilere birkaç canlı derse katılmaları ve öğrencilerin nasıl bir psikoloji ile derse katıldıklarını hissetmeleri/gözlemlenmeleri istenebilir.

Zorunluluk genel olarak kötü çağrışım yapsa da öğrencilerin derslere katılımının ve devamın sağlanması için derse katılım zorunluluğu elzem olmuştur. Canlı derslerden öğrencilerin maksimum fayda alması için derse katılım sorumluluk duygusunun geliştirilmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu durum sınıf öğretmenlerince çoğunlukla dile getirilmiştir.

“Derslere katılımı zorunlu hale getirmek için yoklama ve kamera açma zorunluluğu getirilebilir” (S7).

“Öğrenciler için imkânlar oluşturulup fırsatlar sağlandıktan sonra derslere katılım zorunluluğu getirilebilir” (S19).

Sınıf ortamındaki gibi yoklama almanın 30 dakikalık uzaktan eğitim dersinde mümkün olmadığı ortadadır. Devamın sağlanması konusunda veli desteği ve bundan daha önemli olan öğrencinin severek isteyerek derse katılımın teşviki sağlanabilir. Uzaktan eğitim derslerinin oyun atmosferinde karşılıklı etkileşimle işlenmesi öğrenciyi derse katacak, öğrendiklerinin kalıcılığını artıracaktır.

Ekrana bakma (bağlı kalma–bağımlı kalma-ekranda kalma) süresinin, özellikle çocuklarımızı ekrandan uzak tutmaya çalıştığımız bir süreç de salgının aniden artmasıyla birlikte, öğrencilerimiz hem fiziksel hem de zihinsel açıdan çok yorulmuşlar, bu yorgunluk ise dikkat süresinin azalması ve derslerden alınacak verimi düşürmüştür. Sınıf öğretmenleri ders saatlerinin azaltılmasını çoğunlukla dile getirmişlerdir.

“Uzaktan eğitim devam ettiği sürece işlenecek ders konuları ve kazanımları ile ilgili düzenleme yapılabilir, dinlendirici dersler uzaktan eğitimde azaltılabilir. Böylece ders ve ödev takibi daha iyi olabilir” (S19).

“Ders saati sayısı 4 ders olsa hem öğrenciler hem de biz öğretmenler için daha verimli olacaktır” (S22).

Sınıf öğretmenleri ders saatleri konusunda uzaktan eğitimle yapılamayacak derslerle (beden eğitimi ve oyun, görsel sanatlar, serbest etkinlikler) ilgili tereddütleri bulunmaktadır. Bu dersleri ekran başında işlenmesi mevcut imkânlarla mümkün görülmemektedir. Bu derslerde ev ortamında aile bütünleşmesini sağlayacak etkinlikler verilerek dinlenmesi/eğlenmesi sağlanabilir. Bu durumun aile bağlarının güçlenmesini sağlayacağı ve veliyi eğitimin içine çekeceği düşünülmektedir. Akademik derslerin (Türkçe ve ilkökuma, matematik, hayat bilgisi, sosyal bilgiler, fen bilimleri, İngilizce, Din kültürü ve ahlak bilgisi, İnsan hakları ve vatandaşlık bilgisi ve trafik) aynı ders sayısının yapılması çok önemli/gereklidir. Ancak etkinlik gerektiren derslerin uzaktan eğitimde verimli olmadığı görüldüğünden bu derslerin sayısında azaltmaya gidilebilir.

Covid-19 salgının beklenmeyen sonuçlarından biriside Milli Eğitim Bakanlığının etkileşimli materyal arşivinin/dokümanlarının/etkinliklerinin mevcut durumu karşılamayacak yeterlilikte olmasıdır. Bu çalışmaların hızlı bir şekilde yapılmaya başlanması içerik ihtiyacını karşılamamaktadır. Uzaktan eğitimde sınıf ortamındaki zengin materyali sağlayamama durumu oraya çıkmıştır. Uzaktan eğitime hızlı geçiş, içerik sıkıntılarına sebep olmuştur. Görüşmecilerin ifadelerinde bazı alanlarda çevrim içi içerik kısıtlılığı doğduğu belirtilmektedir.

“EBA platformu baştan aşağı yenilenebilir. EBA'daki içerikleri öğrencilerimin dikkatini çekmiyor çünkü sadece görsellikte kalmakta, öğrencileri derse etkileşimli katılımını sağlayamamaktadır. Ücretli eğitim platformları etkileşimi ve öğrenci katılımını sağlıyor ancak aileye maddi külfet getiriyor, EBA platformunun da buna benzer içeriklerin geliştirilmesi yapılabilir” (S8).

“...EBA uygulamasında yaşanan aksaklıklar giderilip, EBA platformu uzaktan eğitime yönelik ders kitapları/materyalleri zenginleştirilerek etkileşimli düzenlenebilir” (S9).

Alınan cevaplarda çoğunlukla ders içeriklerinin uzaktan eğitime yetersiz kaldığı, içeriklerin zengin olmadığı, öğretmen merkezli, öğrencilerin ilgisini yeterince çekmediği alınan ortak görüşlerdir. Devlet kitaplarının pdf

görüntülerinin ekran paylaşımında ders aracı olarak kullanılması, öğrencinin kendi kitabından takip etmesi derslerin ilgi çekiciliğini ve etkileşimliliğini azaltmaktadır. Aynı şekilde EBA Tv üzerinden canlı ders katılımı ve daha sonra aynı dersin videosunu izlemekte sadece görsellikten öteye geçmemektedir. Paralı eğitim platformlarındaki gibi içeriklerin oyun/interaktif şekilde öğrencilere sunulmasının başarıyı artırması öngörülmektedir.

4.3. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler

Tablo 4’de görüldüğü gibi sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde “Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler” temasının altında; Web 2.0 ve İnteraktif Destekli Öğretim Tekniği, Değerlendirme Yöntemleri, Sunuş Yoluyla Öğretim Yöntemi, Buluş Yoluyla Öğretim Yöntemi ve Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temaya gelen toplam görüş sayısının 31 olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitim sürecinde kullanılan öğretim yöntem ve tekniklere ilişkin öğretmenlerin kendilerine ait görüşleri kodların altında belirtilmiştir.

Tablo 4. Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitim Sürecinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler	Web 2.0 ve İnteraktif Destekli Öğretim Tekniği	9
	Değerlendirme Yöntemleri	7
	Sunuş Yoluyla Öğretim Yöntemi	6
	Buluş Yoluyla Öğretim Yöntemi	4
	Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemi	2
	Toplam	31

Sınıf ortamındaki sosyallik söz konusudur ancak uzaktan eğitimde sosyal etkileşim olmaması sebebiyle öğrencileri derste aktif ve canlı tutmak ve etkin katılımı sağlamak için derslerin daha eğlenceli hale gelmesi zorunluluk olmuştur. Canlı derste öğrenciyi ekranda tutmak başlı başına zor bir süreç iken, derslerin verimli ve aynı zamanda eğlenceli olması gerekli olmuş bu da öğretmenleri farklı materyal veya seçenekler bulmaya yöneltmiştir.

“Derslerimizi eğlenceli hale getirmek için web 2.0 araçlarından ve dijital materyallerden yararlandım” (S2). “Akıllı tahta kamerası (bilgisayarda kullanıma uygun hali getirttim), powerpoint, videolar ve web 2.0 araçları çok kullandım” (S5).

“Web 2.0 araçlarını kullanıyorum. Ekran paylaşımı yaparak ders için uygun görselleri paylaşıyorum. Öğrencilere sorduğum soruların cevaplarını chatten takip ediyorum” (S8).

“Web 2.0 araçlarını kullanarak uzaktan eğitimi eğlenceli ve öğrencileri daha aktif tutmaya

Değerlendirme öğrettiklerimizin ölçülmesi, hedeflenen davranışlara ne derece yaklaşıldığını görme ve öğrenmelerin anlamlandırılmasıdır ve bunları görme bakımından mutlaka gereklidir. Ancak uzaktan eğitim süreçleri değerlendirme konusunda da sınırlılığa sebep olmuştur. Gerek derse giremeyen öğrencilerin olması gerek ses sorunları, internet kopması gibi sorunların olması sebebiyle değerlendirme zorlaşmış ancak yine öğretmenler soru cevap gibi yöntemlerle değerlendirme yapmıştır.

“Etkinlikleri öğrencilere sıra ile soru cevap şeklinde yaptırmaya çalışıyorum. Bu şekilde az da olsa kimin ne kadar öğrendiğini ölçmeye, çocukları derste uyanık tutmaya çalışıyorum” (S8).

“Konu ve etkinlikleri derse katılan tüm öğrencilerin etkin katılımıyla işlemeye çalışıyorum. Daha sonra da işlediğim konuları ilgili etkinlik ve alıştırmalarla pekiştirmeye çalışıyorum” (S13).

Sunuş yoluyla öğretim zamanın kısıtlı olduğu, verilmesi gereken bilginin fazla olduğu durumlarda sıklıkla başvurulan bir öğretim yöntemidir. Uzaktan eğitim sürecinde kazanımların sayısının fazlalığı buna karşın zamanın kısıtlı olması sunuş yolu öğretimin de kullanımını gerekli kılmıştır. Öğrencilerin sınıfta olduğu kadar aktif katılamamaları ve bağlantı sorunları nedeniyle yetişemeyecek kazanımların olmaması için bazı durumlarda öğretmenler sunuş yolunun artlarından faydalanmışlardır.

“Evde hazırladığım materyalleri kamera karşısına geçirerek öğrencilere sunuyorum. Evime aldığım beyaz ders çalışma tahtası ile de bazı soruları tahtada çözüyorum” (S6).

“Uzaktan eğitim için dersler başlamadan evime bir yazı tahtası aldım. Bunun yanında kaynakları daha güzel kullanmak için bir eceğöz edindim” (S12).

Sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde uzaktan eğitim sürecinde buluş yoluyla öğretim yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir.

“İpucu vererek merak ve motivasyonlarını üst seviyede tutarak buluş yöntemini kullandım” (S7).

“Çocuklara ipucunu vererek Buluş yolu öğretim yöntemini de kullanıyorum” (S17).

Bilgisayar kesinlikle bir öğretmen değildir ancak ihtiyaç duyulduğu anda ise tamamlayıcı, pekiştirici ve seviyede ilerlemeyi sağlayan mükemmel bir eğitime destek aracıdır. Uzaktan eğitim sürecinde de öğrenme öğretmen aracı olmuştur.

“Uzaktan eğitimin doğası gereği teknolojiyle iç içe olmak gerekir. Bu yüzden en çok bilgisayar destekli öğretimi kullandım” (S4).

“Daha çok Youtube, okulistik ve benzeri platformları kullanıyorum. Görsel ve işitsel materyal bulmak zor olmuyor. Bunların dışında evde hazırladığım materyalleri kamera karşısında öğrencilere sunuyorum. Evime aldığım beyaz ders çalışma tahtası ile de bazı soruları tahtada çözüyorum. Bunlar yeterince işimi çözüyor” (S6).

4.4. Uzaktan Eğitimin Verim(siz)liliği

Tablo 5’de görüldüğü gibi öğretmenlerle yapılan görüşmelerde “Uzaktan eğitim sürecinde etkili ve verimli olduğunuzu düşünüyor musunuz?” temasının altında; Evet, Verimli Olduğumu Düşünüyorum ve Hayır, Verimli Olduğumu Düşünmüyorum” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temaya gelen toplam görüş sayısının 25 olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin kendilerine ait ifadeleri kodların altında belirtilmiştir.

Tablo 5: “Uzaktan Eğitimin Verim(siz)liliği”ne İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan eğitim sürecinde etkili ve verimli olduğunuzu düşünüyor musunuz?	Evet, Verimli Olduğumu Düşünüyorum	15
	Hayır, Verimli Olduğumu Düşünmüyorum	10
	Toplam	25

Öncelikle verimlilik kavramının kelime anlamından bahsederseniz, verimlilik; en kısa sürede en az maliyetle amaca ya belirlenen kriterlere ulaşmak diyebiliriz. Bu bağlamda eğitimde de uzaktan eğitim sürecinde verimlilik konusunda, özellikle pandemi ortamında verimliliği tekrar gözden geçirmek gerekir. Ulaşılması gereken öğrenmelerin biraz azaltılması uzaktan eğitimde de verimliliği getirebilir.

“Elimizdeki imkânlar çerçevesinde uzaktan eğitim sürecinin etkili ve verimli olduğunu düşünmüyorum” (S2).

“Uzaktan eğitim verimli oldu. Çünkü sadece canlı dersleri anlatıp bırakmadım. Dersler dışında grup ödevleri, telefon ile bire bir görüşmeler yaptım. Veliye öğrencisini eksik yönlerini ve neler yapması gerektiğini anlattım. Veli ise canlı derslerde diğer öğrencilerin de durumunu gördüğü için kendi çocuğunun eksikliğini kendisi gördü. Bu yıl hiçbir velimden çocuğumun durumu nasıl sorusunu duymadım” (S4).

Uzaktan eğitim birçok alanda avantaj sağlasa da elbette dezavantajlı yönleri de vardır. Sosyallığın kısıtlı olması, göz temasının sınırlılığı, teknolojik eksiklikler gibi sebeplerle bazı öğrenciler için negatif etkileri olmuştur.

“Uzaktan eğitim süreci yüz yüze eğitim gibi verimli olmuyor. Çünkü öğrencinin anlayıp anlamadığını kontrol edemiyorum. Göz teması kuramıyorum. Hangi duyguda anlayamıyorum. Öğrencinin sadece ekran karşısında baktığı ve öğretmene odaklanmadığı için verimli olmadığını düşünüyorum” (S17).

“Yüz yüze eğitimle karşılaştırıldığında tabii ki de canlı dersler kadar etkili olduğumu düşünmüyorum. Şu gerçekte var ki yüz yüze eğitimdeki çalışkan ilgili ve aileleri ciddi bir şekilde takip eden öğrencilerim açısından verimli olduğumu düşünüyorum. Bu bağlamda aslında sınıf ortamında da başarılı öğrenciler uzaktan eğitimden faydalanan verim alınıyor ama sınıf ortamında motive edilerek başarısını artırabildiğimiz kısım da zorlanıyoruz ve verim düşüyor. Okulda da ilgisi ve başarısı düşük öğrencilerimizden çokta verim alamıyoruz” (S18).

4.5. Uzaktan Eğitimin Avantajları

Tablo 6’da görüldüğü gibi öğretmenlerle yapılan görüşmelerde “Uzaktan Eğitimin Avantajları” temasının altında; “Teknolojiyi Aktif Kullanmak, Salgında Güvenli Ortam, Eğitimde Maliyet Düşüklüğü, Zaman ve Mekân Kısıtlamasının Olmaması, Zamandan Tasarruf ve Veliyi Eğitimde Aktif Kılması” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temaya gelen toplam görüş sayısının 32 olduğu görülmüştür.

Tablo 6: Uzaktan Eğitimin Avantajlarına İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Teknolojiyi Aktif Kullanmak	8
	Salgında Güvenli Ortam	6
	Eğitimde Maliyet Düşüklüğü	5
	Zaman ve Mekân Kısıtlamasının Olmaması	5
	Zamandan Tasarruf	5
	Veliyi Eğitimde Aktif Kılması	3
	Toplam	32

Teknoloji her ne kadar bir süredir hayatımızda yer alsada kullandığımız alan kısıtlıydı. Pandemi ile birlikte bu alanda kendimizi geliştirme isteği ve ihtiyacı oluştu. Sağladığı avantajları düşününce bu süreçte en büyük ilgi bilgisayarlar oldu ve birçok veli de çocuğuna fayda sağlamak için bilgisayar konusunda kendilerini kısa sürede geliştirdi. Sınıf öğretmenleri ifadelerinde teknolojiyi aktif kullanmalarını uzaktan eğitimin avantajı olarak sıklıkla dile getirmişlerdir.

“Bu süreç kendimi geliştirmemde çok faydalı oldu. Bilgisayar konusunda çok kötüydüm. Zaten sevmiyordum. Hala sevmiyorum ama en azından artık uğraşıyorum ve bir şeyleri bilgisayarda yapıyorum. Teknolojiyi ve teknolojik aletleri aktif kullanmaya başladım. Çocuklar da telefon, bilgisayar kullanmayı, evden bilgiye ulaşım araştırma yapmayı bir parça olsun geliştirdiler” (S5).

“Bence en iyi avantajı web 2.0 araçlarını tamamen kullanabiliyorsun. Eksik bilgilerini tamamlayıp dijital dokümanlar konusunda kendini geliştiriyorsun. Web 2.0 materyalleriyle konuları daha eğlenceli pekiştirme avantajı sağladım” (S9).

“Teknolojik alet kullanımında hem öğretmen hem de öğrenci ve velilerimiz kendilerini geliştirdiler. Şartlar ne olursa olsun bilgiye ulaşmanın önemi fark edildi” (S24).

Covid-19 virüsünün okul alanındaki bulaşma potansiyelini ve küresel yayılımını düşünecek olursak, bu süreçte özellikle küçük yaşlardaki bireyler için en güvenli alan ev ortamı olmuştur. Temizlik, mesafe ve özellikle temas konusunda küçükler kendini dışarıda korumakta ve durumun önemini kavramakta yetersiz kalabileceği için en güvenli liman, en azından sürecin ilk zamanları için, ev olması doğru ve yerinde karar olarak düşünülmektedir.

“Pandemi sürecinde çocukları ve aile bireylerini korumaya faydası oldu” (S7).

“Sağlık açısından daha güvenli. Biz ilkökul öğretmeni olduğumuz için çocuklarla daha yakın temas halindeydik ve okul zamanları çok grip olurdum. Bu yıl hiç grip olmadım” (S8).

Pandemi döneminde yaşanan küresel ekonomik kayıpları göz önünde bulundurursak, pandemi döneminde fiziki anlamda devletler, uzaktan eğitim sürecinde bu alanda tasarruf sağlamıştır. Okuldaki fiziki şartları yerine getirirken harcanan birçok alanda tasarruf edilmiştir.

“Devlet için fiziki şartlarda tasarruf sağlandı. İnterneti ve teknolojik aletleri olan veliler için okul kıyafeti, ulaşım ücreti ve beslenme konusunda ekonomik avantaj sağladı” (S22).

“Devlet açısından barınma ve ısınma konusunda da ekonomik” (S24).

“Ekonomik olması ve istediğimiz zaman ulaşılabilir olması benim için avantaj” (S25).

Ulaşım kısıtlılığı, sınırlı imkânlar ve bedensel olanaksızlıklar bazı öğrenciler için yüz yüze eğitimi dezavantajlı hale getirmektedir. Oysa uzaktan eğitimde yer zaman kısıtlılığının olmaması birçok öğrenci için avantajlı ve olumlu olmuştur.

“Eğitim sadece okulda olacağı algısı kırıldı. Eğitimin yer ve zaman sınırlılıklarını ortadan kaldırması önemli bir avantaj olarak düşünüyorum” (S23).

“Bu süreçte tanıştığımız uzaktan eğitim, eğitimde zaman ve mekân kavramını ortadan kaldırdı. Hem öğretmen hem de öğrencilerimiz istedikleri vakitte derse bağlanabiliyorlar” (S24).

Yüz yüze eğitimde öğretmenlere verilen bir program vardır ve diğer tüm her şeyi o plana göre ayarlamak durumundadır ancak bu durum pandemi döneminde esnemiştir. Ders saatlerinin öğrenci ve öğretmene göre ayarlanabilmesi sayesinde birçok işi daha kısa zamanda yapabilme imkânı doğmuştur.

“

“Ulaşımında geçen zamanı, vakit kaybını uzaktan eğitimle ortadan kaldırdık. Erken kalkma sıkıntım ortadan kalktı. Fiziki yorgunluk yaratan ulaşım sorunu, trafik stresi vs. yok” (S24).

“Öğrencilere ve öğretmenlere zaman esnekliği sağladı özellikle devam devamsızlık konusunda sorun yaşayan öğrenciler açısından çok iyi oldu” (S20).

Uzaktan eğitimin en büyük yararlarından biri velinin sürece aktif katılmak durumunda bırakmasıdır. Önceden derste ne yaptığını merak ettiği çocuğunun ders esnasındaki tavır ve davranışlarını, hislerini, korkularını kendisi birebir görme fırsatı yakalamıştır. Eğitim öğretim sürecinin en önemli unsurlarından biri olan velilerin, sürece aktif

katılıp öğrenciyi gözlemleyebilmesi, öğretmene destek olma konusunda birçok zaman öğretmen için avantaj oluşturmuştur.

“Uzaktan eğitimin avantajları veli çocuğunu derste kendi görebiliyor. Derslere katılımı nasıl istekli mi, diğer öğrencilerin durumuna göre kendi çocuğunun durumunu kıyaslayabildi. Öğretmenleri ile sürekli iletişim halinde oldu. Eskiden toplantıdan toplantı da öğretmen ve diğer veliler ile görüşürken şimdi günlük görüşme imkânı buldu. Veli kendi öğrencisini değerlendirip, bunun neticesinde çocuğuna daha fazla yardımcı oldu. En azından canlı yayında mahcup olmamak için bunu yaptı” (S4).

4.6. Uzaktan Eğitimin Dezavantajları

Tablo 7’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde “Uzaktan Eğitimin Dezavantajları” temasının altında “Okul Kültüründen Uzaklık, Fırsat Eşitsizliği, Öğretmen ve Öğrencilerde Oluşan Sağlık Sorunları, Ölçme ve Değerlendirme Problemi, Motivasyon Düşüklüğü ve Dikkat Dağınıklığı, Sınıf Yönetimi Sorunları, Öğretmenin İş Yükünün Artması, Özel Yaşamın Gizliliğine Aykırılık, Sosyalleşme Problemi, Teknoloji Bağımlılığı ve Uzun Süre Ekran Başında Kalmak” gibi kodlar oluşmuştur. Bu temada toplam görüş sayısının 40 olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Uzaktan Eğitimin Dezavantajlarına İlişkin Bulgular

Tema	Kodlar	f
Uzaktan Eğitimin Dezavantajları	Okul Kültüründen Uzaklık	8
	Fırsat Eşitsizliği	7
	Öğretmen ve Öğrencilerde Oluşan Sağlık Sorunları	7
	Ölçme ve Değerlendirme Problemi	7
	Motivasyon Düşüklüğü ve Dikkat Dağınıklığı	4
	Sınıf Yönetimi Sorunları	4
	Öğretmenin İş Yükünün Artması	2
	Özel Yaşamın Gizliliğine Aykırılık	2
	Sosyalleşme Problemi	2
	Teknoloji Bağımlılığı	2
	Uzun Süre Ekran Başında Kalmak	2
Toplam	40	

Okul kültürü en az öğretim kadar önemlidir. Çocuklar okulda sadece bilgileri öğrenmez, her anlamda gelişme sağlar. Duyusal, psikomotor, bilişsel gibi her alanda gelişme sağlar. Çünkü gelişim bütün olarak ilerler.

“Yüz yüze eğitimdeki gibi ders anlatımında göz teması ve sağlıklı iletişim kuramadım. Yapararak yaşayarak öğrenme tam anlamıyla yapılamadı” (S15).

“Bütün duyu organlarına hitap etmek mümkün olmuyor. Sınıf ortamı olmadığı için bazı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılamıyor. Dolayısıyla bilginin kalıcılığı azalıyor” (S19).

“Bana göre en belirgin dezavantajı uzaktan eğitim de okul ortamındaki gibi grup öğrenmesi ve ekran öğrenmenin olmaması” (S20).

Uzaktan eğitim teknoloji demek, teknoloji ise maddi imkân demek, olmaması ise ne yazık ki yetersizlik ve fırsat eşitsizliğinin daha çok ortaya çıkması demektir. Bu durum da pandemi sürecinde ne yazık ki imkân olan ve olmayan öğrenci arasındaki uçurumu belirginleştirdi.

“Veli açısından ekonomik olmaması (internet, tablet, bilgisayar vs. oldukça pahalı olması). Eğitimde fırsat eşitliğini ortadan kaldırması dezavantajlarından” (S13).

“Uzaktan eğitim fırsat eşitliğini bozdu. Her ailede internetin olmaması ve olanların ders yapıp olmayanların derse katılmaması eğitimde eşitliği yok etti” (S17).

“Gerekli teknolojik donanıma sahip olmayan öğrenciler eğitimden faydalanamıyor. İlkokul eğitimi temel olduğu için fırsat eşitliği ortadan kalkıyor” (S19).

Henüz gelişme çağındaki çocuklar için sürekli ekran karşısında ekrana bakmak ya da sürekli oturur pozisyonda olmak sakıncalıdır. Bu durum pandemi sürecinde en üst noktalara ulaşmış zaman zaman baş ağrısı sırt ağrısı gibi sorunlar ortaya çıkmış bu durum da sağlıklarını olumsuz etkilemiştir.

“Çocukların sürekli ekran karşısı da olması sağlık sorunlarını da beraberinde getirdi. Bizim için de aynı durum söz konusu. Çocuklar hareketsiz kalmaktan obezite sorunu yaşadı. Bende uzaktan eğitimle psikolojik olarak yıprandım” (S5).

“Uzaktan eğitimin öğrencilerin göz sağlıklarını olumsuz etkilemesi bence en önemli sorunlardan” (S6).

Ölçme ve değerlendirme başlı başına planlı programlı ilgilenilmesi gereken bir alandır. Ancak pandemi süreci ölçme değerlendirme yapmayı zorlaştırmıştır. Gözlenmesi gereken davranışlar gözlenememiş devam edemeyen öğrenciler için nasıl bir değerlendirme yapılacağı net olmadığı için tahmini notlar verilmek zorunda kalınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler bu süreçte ödev kontrolünün sağlanamadıklarını, devam takibi yapamadıklarını, kazanımları takip edemediklerini belirtmişlerdir.

“Uzaktan eğitim öğrencilerin hangi kazanımları kazandığı tespit etmek çok zor. Akran öğrenmesi gerçekleşmiyor. Aile öğrencilerin yanlış bilgiler öğrenmesini sağlayabiliyor. Yanlış öğrenmeyi ölçmek ve düzeltmek öğretmen için çok zor” (S21).

“Öğrencilerimin yaptıkları çalışmaları yeteri kadar görüp inceleyememek ve değerlendirememek benim için dezavantaj” (S22).

Dikkat seviyesi bilimsel olarak saniyeler iken, küçük yaş öğrencilerin sürekli ekran başında bir şeyler anlayıp öğrenmeye çalışması çok zordur. Uzaktan eğitim sürecinde hem öğretmenler hem öğrenciler çok zorlanmışlardır. Öğretmenler öğrencilerde motivasyon düşüklüğü gördüklerini ve bununla birlikte ilgisizliğin ve dikkat dağınıklığı oluşmaya başladığını belirttiler.

“Uzaktan eğitimde bilgisayar ya da telefon başında öğrencilerin dikkatinin çabuk dağılması ve bu sebeple odaklanamama problemlerinin artması yaşadığım dezavantajlardan” (S3).

“Uzaktan eğitimle beraber motivasyon kaybı yaşandı. Hem veliler hem öğrencilerde derslere karşı okul disiplini olmadığı için ilgisizlik başladı” (S17).

Sınıf yönetimi için göz teması, jest mimikler çok önemlidir. Ancak uzaktan eğitimde bunu sağlamak zor olmuştur. Zaman zaman teknoloji kullanımı kaynaklı sorunlar öğretmenlere zaman zaman öğrencileri kontrol sorunları yaşatmıştır.

“Disiplin sağlama konusunda sınıf yönetiminde zorlanıyorum. Öğrencilerin yaş seviyesi küçük evde ailelerin yanında derslerde düzensiz davranış sergileyebiliyorlar” (S9).

“Yüz yüze eğitimde olduğu gibi öğrenme güçlüklerine ve çıkan sınıf problemlerine öğretmenin anında müdahalede bulunamaması dezavantaj” (S20).

Yüz yüze eğitimde bazen tek bir kelime tek bir bakış ya da ses tonu bile bir kavramı öğretmeye yeterken uzaktan eğitimde bunu yapabilmek epey zorlaşmıştır. Dikkat çekici materyaller, içerikler veya oyunlar hazırlamak için ders bittikten sonra bile ekran başında saatlerce kalmak zorunda olan öğretmenler için epey iş yükü demektir.

“Öğretmenlerin iş yükü arttı. Uzaktan eğitim için konuya göre dijital içerik hazırlama zor oluyor. Ders saatlerini sisteme tek tek tanımlarken ders yapmadan yoruluyorum” (S9).

“Benim için stresli. İki kat daha fazla yoruluyorum. Gözlerim ağrıyor. Sandalyede oturamıyorum. İlk başlarda kendimi biri bizi gözetliyor yarışmasında gibi hissediyordum. Bazen kendi kendime konuşuyormuş gibi hissediyorum. Çünkü karşımdaki bütün öğrencilerin görüntüleri kapalı” (S11).

Bazı ilişkilerde mesafe gereklidir. Çünkü bazı çizgilerin aşılması aşırı iletişim ve dolayısıyla aşırı samimiyet getirir ve bu da ilişkileri zedeleyebilir. Uzaktan öğretim sürecinde de öğrenci veli-veli öğretmen-veli öğrenci arasında bazı sınırlar zaman zaman aşılabiliyor ve bu da özel alana müdahale olduğu için bazı ilişkiler bundan etkilenmiştir.

“Öğretmenin öğrencileri ile olan bağları zayıfladı. Velilerde çoğu zaman derse katıldığı için öğretmenin özeli kalmadı. Birçok veli de derste herkesi gördüğü için öğrencisini daha çok kıyaslamaya başladı” (Ö12).

“Uzaktan eğitimde sürekli velilerle telefonda konuşmak veya mesajlaşmaktan dolayı aradaki çizgiyi bazen aşarak gereğinden fazla iletişim kurmak zorunda kaldım” (S24).

Özellikle küçük yaşlardaki öğrenciler pandeminin etkisiyle arkadaştan, komşudan akrabalarından, akranlardan ve hatta aileden bile zaman zaman uzak kaldı. Bu uzaklık da bireyselleşmeyi tetiklerken sosyalleşmeden uzaklaştırdı.

“Uzaktan eğitimle sosyalleşme konusunda öğrencilerin büyük bir kaybı oluştu. Öğrenciler oyun çağında ve salgından dolayı eve hapsedular” (S17)

“Teknoloji kullanımının farklı alanlara kayması dersin dışında çocukların telefon ve bilgisayar oyunlarına yönelmesi en büyük dezavantajlardan diye düşünüyorum” (S21)

Çağımızın hastalığı ve çocuklarımızı en çok korumaya çalıştığımız internet bağımlılığı, ne yazık ki pandemiyle birlikte hayatımıza hızlı bir şekilde girdi ve istemediğimiz halde çocuklarımızı ekrana bağımlı hale getirdi.

Anasınıfı yaşlarından tutun da yetişkin insanlara kadar pandemi hepimizi ekran bağımlısı yaptı. Bu da hepimizi asosyal bireylere dönüştürdü.

“...Uzaktan eğitim, yaş grubu küçük olan öğrencileri teknolojik bağımlılığa sürüklüyor. Bazı velilerim ders bitiminden sonra çocukların ellerinden tablet ya da telefonu alamadıklarını söylüyorlar” (Ö25).

“...Teknolojik bağımlılıkla beraber öğrencilerin anti sosyal bir hayat sürdürmesi, uzaktan eğitimin dezavantajı olarak düşünüyorum” (S23).

Sürekli ekran başında kalmak hem fiziksel hem ruhsal sağlık için zararlıdır. Küçük yaştaki öğrenciler için ise 2 kat daha fazla etkilemiştir. O yaş çocuklar için hareket etme isteği de fiziksel bir ihtiyaçtır, araştırmaya katılan öğretmenler bu yüzden uzaktan eğitimde bu kadar uzun ders saatlerinin öğretmen ve öğrencileri zorladığı belirtilmiştir.

“En başta ilkökul öğrencileri için 6 ders saati çok fazla. Öğretmen ve öğrenciler için çok zor oldu. Öğrencileri uzun süre ekran başında tutamıyoruz” (S10).

“Çocukların yaş seviyesi düşük. Uzaktan eğitimin farkında bile değiller. Kimisi oyun zannediyor ya da dersi oyunlaştırmak istiyor. Dersler uzadıkça ekran başında tutmakta zorlanıyorum. Hareket etmeden bilgisayar başında kalmak benim içinde stres kaynağı oldu” (S18).

Özetle okul kültüründen uzaklık, fırsat eşitsizliği, öğretmen ve öğrencilerde oluşan sağlık sorunları, ölçme ve değerlendirme problemi, motivasyon düşüklüğü ve dikkat dağınıklığı, sınıf yönetimi sorunları, öğretmenin iş yükünün artması, özel yaşamın gizliliğine aykırılık, sosyalleşme problemi, teknoloji bağımlılığı, uzun süre ekran başında kalmak uzaktan eğitimin dezavantajları olarak tespit edilmiştir.

5. SONUÇ

Araştırma sonucunda öğretmenlerin ve öğrencilerin daha önce uzaktan eğitim deneyimleri olmadığından teknoloji kullanımı konusunda zaman zaman yetersiz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Aynı durumda bazı velilerin uzaktan eğitim sürecine ilgisiz kaldığı bazı velilerin ise kısa zamanda uzaktan eğitim sürecine uyum sağladıkları görülmüştür. Canlı derslere kısmen/sürekli katılamayan öğrencilerin neden etkinliklere katılamadıkları incelendiğinde; aile ilgisizliği, bilgisayar/tablet/akıllı telefon eksikliklerinin olduğu ayrıca internet kotasının yetmediği ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra ev ortamının uygun olmadığı bazı durumlarda gözlemlenmiştir. Derslere katılamayan bazı öğrencilerin velileriyle yaşanan iletişim problemi, pozitif vakalar, can kayıpları da diğer olumsuz etmenler arasındadır.

EBA üzerinden yapılan derslerin televizyonda anlatılanların yanında veri tabanındaki erişim problemleri ve etkileşimli içerik yetersizlikleri karşılaşılan sorunların en önemlilerindedir.

Araştırma sonucunda ders saatlerinin sayıları üzerinde yoğunlaşılması gerektiği, hangi derslerin uzaktan eğitim sürecine dahil edilmesi/edilmemesi ve ders içi etkinliklerin kontrolünün istenilen seviyeye ulaşamadığı ve öğrencilerde motivasyon eksikliği, dikkat dağınıklığı ve derslere karşı ilgisizliğin bir problem olduğu tespit edilmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde sağlık sorunları en temel olumsuzluğu oluşturmaktadır. Ailesinde pozitif/temaslı/karantina durumunda kişiler olan öğrencilerin derse katılımları, öğrenci başarıları olumsuz etkilenmiştir. Bununla birlikte dışarıya çıkamayan çocukların hareketsizliği sebebiyle sağlık sorunları ortaya çıkmış ve telefon/tablet/bilgisayar karşısında geçirdikleri süre göz önüne alındığında istenmeyen teknolojik bağımlılık çözüm bekleyen problem olarak karşımızdadır.

Yukarıdaki sorunlara çözüm önerileri olarak elde ettiğimiz görüşler ise şunlardır. Kamu desteğiyle yetersiz kaldığı iddia edilen internet kotaların ve internet hızının artırılması bir çözüm önerisi olarak sunulmuştur. Bununla birlikte etkileşimli içeriklerin zenginleştirilmesi, ders materyallerinin uzaktan eğitim araçlarına uygunluğunu ve zenginleştirilerek aralarında tercih yapılabilecek sayıya ulaşması önemlidir. Yüz yüze yapılması önemli olan derslerin (resim, müzik ve beden eğitimi) uzaktan eğitimde faydalı olmadığı görüşünü temele alarak ders saatlerinin ve ders sayılarının tekrar gözden geçirilmesi faydalı olacağı düşünülmektedir. Canlı derslere katılımın zorunluluğu istenmiş olsa da bu görüşün tutarsızlığı ortadadır. Öğrenci velilerine verilecek teknoloji okuryazarlığı eğitimi çocukların eğitim hayatlarında ailelerinden görecekları destek ve ilgiyi arttıracacağı söylenebilir.

Pandemi öncesi eğitim öğretim etkinliklerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri uzak eğitim sürecinde yetersizliği gözlemlendiği için sürece uygun yöntem ve teknikleri uygulama zorunluluğu doğmuştur. Bilgisayar destekli öğretim yöntem ve teknikleri hızla yaygınlaştırılarak/geliştirilerek mevcut duruma uyarlanmaya çalışılmıştır.

Uzaktan eğitim sürecine bilgisayar destekli yöntemler ile web 2.0 ve interaktif destekli öğretim yöntem teknikleri dahil edildiği görülmüştür.

Uzaktan eğitim sürecinin bir zorunluluk olduğu göz önüne alındığında, yapılan incelemeler sonucunda verimliliği ve aksaklıkları konusunda genel görüş olarak yapılan çalışmaların verimli bulunduğu ve sürekli geliştirme çabalarının devam ettiği belirtilmektedir.

Araştırma sonucunda uzaktan eğitim süreci uygulamalarının, yüz yüze eğitime kıyasla bazı avantajları olduğu gözlemlenmiştir. Tam zamanlı kapanmalar ve kısmi kapanmalar süresinde eğitimin güvenli şekilde sürdürülmeye çalışılması, maske/mesafe ve zaman kısıtlaması olmadan derslerin yapılması olumlu olmuştur. Böylece zaman tasarrufu, eğitimde maliyetin düşmesi sağlanmıştır. Ailelerin eğitime aktif olarak katılmaları, ilgi ve desteklerinin sağlanmasıyla birlikte teknolojiyi eğitimde verimli ve aktif kullanıldığı süreçte yüz yüze eğitim verimliliğine yaklaşıldığı sonucu ortaya çıkmaktadır.

Eğitimin sürekliliği ve şartların değişkenliği kimi durumlarda dezavantajlar oluşturabilmektedir. Ekran karşısındaki sınıfın yönetimi yüz yüze eğitimden daha zor olmaktadır. Öğrencilerin motivasyonlarının sağlanması, ilgi düzeylerinin yükseltilmesi ve dikkatlerinin konuya toplanması zor olmaktadır. Bu ise öğretmenin iş yükünü artırmaktadır. Ders tekrarlarının yetismemesi, müfredatın yapılan plana uygun anlatılması güçleşmektedir. Tüm bunlara öğrencilerin uzaktan eğitime katılımlarındaki fırsat eşitsizlikleri de eklenirse ölçme ve değerlendirme büyük problem oluşturmaktadır. Öğretmen-veli-öğrencinin katılımları sırasında özel yaşamın gizliliği ayrıca üzerinde durulması gereken bir husustur. Teknoloji bağımlılığı beraberinde sosyalleşme problemini ortaya çıkardığından öğrencilerin bu yeni durumun getirdiği olumsuz davranışlarının/alışkanlıklarının normalleştirilmesi psikolojik ve tıbbi destek gerektirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca uzun süre ekran başında kalmak göz ve beden sağlığı, ruh sağlığı şikâyetlerine sebep olmuştur. Öğrenci ve öğretmenlerde hareketsizlikten ve sürekli ekran karşısında olmaktan doğan bu rahatsızlıklar eğitim camiasının en büyük sağlık problemi olarak karşımızda durmaktadır.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar ışığında şu öneriler verilebilir;

- ✓ Olanağı olmayan öğrencilerin derse katılımı sağlamak için uzaktan eğitimin olmazsa olmazı olan teknolojik alet ve internet desteği devlet tarafından sağlanabilir. Cep telefonu operatörleri, hatlara tanımladıkları ücretsiz fakat kısıtlı olan EBA erişim paketini tüm eğitim platformları için sınırsız internet hizmeti verebilir.
- ✓ Online (çevrim içi) öğretimler, öğrenciler için eğlenceli etkinlikler şeklinde sunulabilir. Uzaktan eğitimde öğrenci merkezli yöntem ve teknikler hakkında öğretmenlere mesleki gelişim eğitimleri uygulamalı olarak verilebilir.
- ✓ Öğretim programları gözden geçirilerek online eğitim için uygun programlar tasarlanıp, yöntem ve tekniklerle ilgili öğretmenlere eğitim verilebilir.
- ✓ Ders materyallerini dijital ortama taşıyıp zenginleştirerek EBA içeriği yoğunlaştırıp öğretmenlere farklı seçenekler sunulabilir. Öğrencilerin ilgisini çekecek etkileşimli içerik etkinlikleri çoğaltılarak, öğrenci merkezli eğitim için öğretmenler hizmetiçi eğitime alınıp yetkinleştirilebilir. Öğretmenler online (çevrim içi) derslerde sınıf yönetimi uygulamaları, yöntem ve teknikleri hakkında eğitime alınabilir.
- ✓ Sınıf öğretmenleri web 2.0 gibi yeni nesil araçların kullanımında ölçme değerlendirme ve etkinliklerin sağaltımı için gerekli, aktif kullanabilecekleri yazılımlar hakkında bilgi sahibi olması için çalışmalar yapılabilir.
- ✓ Uzaktan eğitimle verilen dersler, EBA alt yapısı geliştirilerek asekron (eş zamanlı olmayan) etkinlikler şeklinde yapıp kayıt altına alınabilir. Böylelikle öğrenci istediği zaman istediği yerde gelemediğinde ya da konu tekrarı yapmak için kayıtlı derslere ulaşabilir.
- ✓ Öğretmen ve öğrenci için uzun süre bilgisayar başında kalmanın zararları alınabilecek önlemlerle, yapılacak ilgili bilgilendirmelerle önenebilir. Ders saatlerinin düzenlenmesi bu problemlerin çözümüne biraz olsun fayda sağlayabilecektir.
- ✓ Bu araştırma rast gele seçilen okullarda görev yapan öğretmenlerle yapılmıştır. Geleceğin öğretmenleri olacak eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarına uzaktan eğitim uygulamalarının kullanımına yönelik teknoloji kullanımı, sınıf yönetimi ve uygulanabilecek yöntem ve tekniklerle alakalı becerilerini artırılacak akademik derslere yer verilebilir.
- ✓ Bu araştırma Çorum ilinde 25 öğretmen ile yürütülmüştür. Daha fazla görüşmeyle yürütülecek çalışmalar daha geniş çaplı sonuçlara erişilmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Bakioğlu, B., & Çevik, M. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde fen bilimleri öğretmenlerinin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Electronic TurkishStudies*, 15(4), 109-129.

- Bassey, M. (1999). *Case study research in educational settings*. USA: Open University.
- Cantürk, G. ve Cantürk, A. (2021). İngilizce öğretmenlerinin Covid-19 küresel salgını sürecinde gerçekleştirdikleri uzaktan eğitim deneyimleriyle ilgili görüşlerinin metaforlar yoluyla belirlenmesi. *Uluslararası Dil, Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Güncel Yaklaşımlar Dergisi (CALESS)*, 3 (1), 1-38.
- Campoy, R. (2005). *Case Study Analysis in the Classroom: Becoming A Reflective Teacher*, Sage Publications.
- Cohen, L. ve Manion, L. (1997). *Research methods in education*. London: Routledge.
- Demiralay, R., & Karataş, S. (2014). Evde ders okulda ödev modeli. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 333-340.
- Demirel, A. ve Gören, B. (2015). *Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 12.10.2021 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/62776911-Uzaktan-egitimde-olcme-ve-degerlendirme.html> adresinden alınmıştır.
- Denzin, N. K. ve Lincoln, Y. S. (1996). *Strategies of qualitative inquiry*. London: Sage Publications.
- Eğitim-Sen, T. (2020). Salgın sürecinde eğitim sisteminde karşılaşılan sorunlar ve beklentiler anketi sonuçları açıklandı. 13.10.2021 tarihinde https://turkegitimsen.org.tr/icerik_goster.php?Id=13798 adresinden erişildi.
- Esgice, M. (2015), *Açık ve uzaktan eğitim öğrencilerinin okul bırakma sebepleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, Erzurum.
- Gülbahar, Y. (2009). *E-Öğrenme*. (1.Baskı) Pegem Akademi, Ankara.
- Höçük, M. (2011). *Ankara Üniversitesi uzaktan eğitim programına katılan öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İşman, A. (1998). *Uzaktan eğitim*. Sakarya: Değişim Yayınları.
- İşman, A. (2011). *Uzaktan eğitim*. (4.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Karadağ, A. ve Şen, Y. A. (2014). *Uzaktan Eğitimde Rol Alan Kişiler ve Öğretmen- Öğrenci Roller*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi. 18.10.2021 tarihinde <https://docplayer.biz.tr/30428879-Uzaktan-egitimde-rol-alan-kisiler-ve-ogretmen-ogrenci-rolleri.html> adresinden alınmıştır.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan eğitim*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Barışık, C. Ş., & Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin uzaktan eğitime ilişkin görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 293-322.
- Kuyubaşoğlu, M. ve Kılıç, F. (2019). Ortaokul öğretmenlerinin görüşlerine göre eğitimde bilişim ağı (EBA) kullanım düzeylerinin incelenmesi. *İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 32-52.
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. USA: Sage.
- Rıza, E. T. (1997). *Eğitim Teknolojisi Uygulamaları (1)*. (Genişletilmiş ve Geliştirilmiş 4.Baskı). İzmir: Anadolu Matbaası.
- Saygı, H. (2021). Covid-19 pandemi uzaktan eğitim sürecinde sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı sorunlar. *Açık öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 7(2), 109-129.
- Simonson, M., Smaldino, S., Albright, M., ve Zvacek, S. (2012). *Teaching And Learning At A Distance Education: Foundations Of Distance Education*. (5. Baskı). Pearson.
- Taşlıbeyaz, E., Karaman, S. ve Göktaş, Y. (2014). Öğretmenlerin uzaktan hizmet içi eğitim deneyimlerinin incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi* 15 (1), 139-160. 02.11.2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/57171> adresinden alınmıştır.
- TDK, Türk Dil Kurumu Sözlüğü, www.tdk.gov.tr
- Uğur, S. (2014). Açık ve uzaktan öğrenmede öğretmen rolleri. Özkul, A.E., Aydın, C.H., Toprak, E., Kumtepe, E. (Ed.) *Açık Öğretimle 30 Yıl*. (235-243). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim*. (1.Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

- Wikipedia katılımcıları (2021). Öğretmen. *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi*. 10 Kasım 2021 tarihinde <https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%96%C4%9Fretmen> adresinden alınmıştır.
- Wikipedia katılımcıları (2021). Web 2.0. *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi*. 10 Kasım 2021 tarihinde https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Web_2.0&oldid=26563234 adresinden alınmıştır.
- Yalın, H. İ. (2007). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. (19.baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G., & Yılmaz, D. (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*. Konya: Palet Yayıncılık.
- Yurdakul, B. (2005). *Eğitimde Yeni Yönelimler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Zırhlıoğlu, Ç. (2006). *Türkiye Geneline ve Bölgeler Arasında Bilgisayar Kullanımı ve Uzaktan Eğitim İle İlgili İstatistiksel Analiz*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.